

1. Attempt the following in not more than two sentences each :— 20
- ✓(a) Define 'Tort'.
 - ✓(b) What are extra judicial remedies ?
 - (c) What is 'que facit per alium facit per se' ?
 - ✓(d) What are nominal damages ?
 - ✓(e) Define 'deciet' .
 - ✓(f) What are defective goods ?
 - ✓(g) What is an appropriate laboratory ?
 - ✓(h) Define 'Service' .
 - ✓(i) Define 'Detention'.
 - ✓(j) Define 'Libel'.
2. Write short notes on any four of the following :— 20
- (a) Injunction
 - ✓(b) Necessity
 - ✓(c) Conversion
 - (d) Strict Liability
 - ✓(e) State Consumer Protection Council
 - ✓(f) Consumer Dispute.
3. Solve any two of the following problems :— 12
- ✓(a) At a school for boys there was a rule for prohibiting smoking by pupils whether in the school or in public. A pupil after returning home smoked a cigarette in a public street. Next day the school master administered to him five strokes with cane.
 - (i) Who is liable and what is the nature of the tort ?
 - (ii) Write the judgement of the case stating reasons.
 - (iii) Write the name of the case law.
 - ✓(b) Sabina's husband was admitted in the Napolean Hosppital. They did not charge for the treatment of her husband. Due to negligence of Medical Service of that hospital, he died. Sabina filed a complaint against the hospital.
 - (i) Is the hospital liable ? What is the nature of the tort committed here ?
 - (ii) Write the judgement of the case stating reasons.
 - (iii) Write the name of the case law.
 - (c) At a reputed museum the waxen effigy of a person who has been tried for murder and acquitted and who was always in the company of notorious criminals was exhibited by the museum authorities.
 - (i) What is the nature of the tort committed here ?
 - (ii) Write the judgement of the case stating reasons.
 - (iii) Write the name of the case law.
4. Attempt any four essay type questions from the following :— 48
- (a) Define false imprisonment and explain its ingredients.
 - ✓(b) Explain the ingredients of Assault and Battery citing relevant case laws.
 - ✓(c) Explain the three tier system of Consumer Redressal Agencies under the Consumer Protection Act, 1986.
 - ✓(d) Discuss in detail the various modes of discharge of tort.
 - (e) What is defamation and discuss in detail absolute privilege and qualified privilege.
 - ✓(f) Who is a Consumer ? Discuss in detail consumer safety and protection of consumers under the Consumer Protection Act, 1986.

(मराठी रूपांतर)

१. खाली दिलेल्या प्रत्येकाची उगरे दोन चानांनात या :-

- अपकृत्याची व्याख्या लिहा.
- न्यायालयबाह्य उपचार म्हणजे काय ?
- “क्वे-फॅसिट पर एलियम फॅसिट पर से” चे यथार्थ वर्णन करा.
- नाममात्र नुकसानभरपाई म्हणजे काय ?
- अपकृत्यांतर्गत लबाडी अगर कपट याची व्याख्या लिहा.
- सदोष वस्तू म्हणजे काय ?
- समुचित प्रयोगशाळा म्हणजे काय ?
- “सेवा” व्याख्या लिहा.
- “स्थानवद्धता” व्याख्या विशद करा.
- “अन्ननुकसानी”ची व्याख्या विशद करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडय्यात उत्तरे लिहा :-

- हुकूमनामा (ड) सक्त जबाबदारी
- गरज (इ) राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद
- रूपांतर (फ) ग्राहक आक्षेप.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

- फक्त मुलांकारिता असलेल्या एका शाळेत विद्यार्थ्यांना शाळेत अगर सार्वजनिक ठिकाणी धुम्रपानास बंदी असलेला नियम होता. एका विद्यार्थ्याने शाळेतून घरी परत आल्यानंतर सार्वजनिक रस्त्यावर जाऊन धुम्रपान केले त्याबद्दल दुसऱ्या दिवशी वर्गशिक्षकाने त्या विद्यार्थ्यास पाच छडीच्या फटक्यांची शिक्षा केली.
 - हे अपकृत्य कोणत्या प्रकारात मोडते व याला जबाबदार कोण ?
 - कारणांसहित या खटल्याचे विस्तृत न्यायनिर्णयन लिहा.
 - या संबंधातील जुन्या निकालाचे नाव लिहा.
- नेपोलियन रुग्णालयात सबिनाच्या नवऱ्याला भरती केले होते. तेथे दिलेल्या उपचाराचा खर्च रुग्णालयाने आकारला नाही. रुग्णालयाच्या वैद्यकीय सेवेतील हलगर्जीपणामुळे आपला नवरा वारला. सबिनाने त्याबाबत रुग्णालयाविरोधात दावा दाखल केला.
 - रुग्णालय खरोखर यास जबाबदार आहे का ? येथे रुग्णालयाने कोणत्या तऱ्हेची अपकृत्यात वस्तू केली ?
 - सकारण या खटल्याचा न्यायनिवाडा करा.
 - या संबंधातील जुन्या निकालाचे नाव लिहा.
- एका नामांकित संग्रहालयातील बंदनामीकारक गोष्टीसाठी प्रसिद्ध असलेल्या संभावित माणसाबाबत, की ज्याला सदोष वधासाठी झालेल्या खटल्यात अडकला व नंतर सुटला, आणि ज्याला गुन्हेगारी प्रवृत्तीच्या माणसांबरोबर वावरताना पुराव्यासहित संग्रहालयाच्या आस्थापनेने पुराव्यासह सिद्ध केले अगर दाखवून दिले.
 - तर येथे अपकृत्यातील कोणत्या तऱ्हेचा गुन्हा झाला ?
 - या संबंधी सविस्तर न्यायनिवाडा लिहा.
 - याबाबत असलेल्या जुन्या खटल्याचे नाव लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची विस्तृत प्रमाणात उत्तरे द्या :-

- नेपोलियन वारावासाची व्याख्या लिहा. तसेच त्यासंबंधातील निरनिराळ्या पैलुंची माहिती विशद करा.
- स्पष्टीकरणासहित याला तसेच प्रकार अगर जोराचा हद्द विशद करून त्या संबंधातील नामांकित खटल्यांचा नावासह ऊहापोह करा.
- ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ मधील, विस्तरीय ग्राहक तक्रार निवारण संस्थांचे स्पष्टीकरणासहित वर्णन करा.
- सविस्तर वर्णनासह अन्नकृत्य वस्तूतऱ्हेचे निरनिराळे प्रकार अगर मार्ग लिहा.
- मानहानी अगर वेअरु माणने नाव ते विशद करून, आत्यंतिक विशेषाधिकार व सापेक्ष विशेषाधिकारासंबंधात स्पष्टीकरण द्या.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Attempt the following in not more than **two** sentences each :

20

- ✓(a) What are extra-judicial remedies ?
- ✓(b) What does 'Accord and Satisfaction' mean ?
- ✓(c) Define 'Libel'.
- ✓(d) What is meant by 'Trespass-ab-initio' ?
- ✗(e) What is 'Appropriate Laboratory' ?
- ✓(f) Define 'Complainant'.
- ✗(g) What is liability by Ratification ?
- ✗(h) What is 'Private Nuisance' ?
- ✓(i) Define 'Tort'.
- ✗(j) What are defective goods ?

2. Write Short Notes on any **four** of the following :

20

- (a) Central Consumer Protection Council
- (b) National Commission
- ✓(c) Conversion
- ✓(d) Re-Polemis
- ✓(e) Scientiors Rule
- ✓(f) Injure non remota causa sed Proxima spectator.

3. Solve any **two** of the following Problems :—

12

- (a) Mr. Raju, the conductor of an omnibus at the end of the journey drove the omnibus for the purpose of turning it round for the return journey, when Mr. Vikas the driver was absent. In doing so he ran upon Mr. Tom.
 - (i) Is there any remedy available to Mr. Tom ? Why ?
 - (ii) Write the judgement and the name of the case law.
- (b) 'A' resided in a house next to a Roman Catholic Chapel of which 'B' was priest and the chapel bell was rung at all hours of day and night. 'A' wants to claim damages from 'B'.
 - (i) Who is liable ? What is the nature of the tort committed here ?
 - (ii) Write the judgement of the case stating reasons.
 - (iii) Write the name of the case law.
- (c) Alisha's husband was admitted in the Napolitan hospital. They did not charge for the treatment of her husband. Due to negligence of Medical Service of that hospital he died. Alisha filed a complaints.against the hospital.
 - (i) Is the hospital liable ? What is the nature of the tort committed here ?
 - (ii) Write the judgement of the case citing reasons.
 - (iii) Write the name of the case law.

4. Attempt any **four** essay type questions from the following :—

48

- ✓(a) What is the measure of damages? And discuss various kinds of damages awarded in an action of a Tort.
- (b) Explain the three tier system of Consumer Redressal Agencies under the Consumer Protection Act, 1986.
- (c) Who is a consumer ? and discuss in detail consumer safety and protection of consumers under the Consumer Protection Act, 1986.
- ✓(d) What are the general defences available in an action of Tort ?
- ✓(e) What is defamation and discuss in detail absolute privilege and qualified privilege.
- ✓(f) Explain false imprisonment and explain its ingredients.

(मराठी रूपांतर)

१. खालीलपैकी प्रत्येकी दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :—

२०

- (अ) 'न्यायालयबाह्य उपचार' म्हणजे काय ?
- (ब) 'सामंजस्य आणि समाधान' म्हणजे काय ?
- (क) 'लिखित बदनामी' ची व्याख्या विशद करा.
- (ड) 'ट्रेसपास-अब-इनिशियो' (Tresspass-ab-initio) म्हणजे काय ?
- (इ) 'समुचित प्रयोगशाळा' म्हणजे काय ?
- (फ) 'तक्रारदार' ची व्याख्या विशद करा.
- (ग) कृतिनंतरच्या मंजूरीमुळे येणारी जबाबदारी स्पष्ट करा.
- (ह) 'खाजगी उपद्रव' म्हणजे काय ?
- (य) अपकृत्याची व्याख्या लिहा.
- (र) सदोष वस्तू म्हणजे काय ?

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा :—

२०

- (अ) केंद्रीय ग्राहक संरक्षण परिषद
- (ब) राष्ट्रीय आयोग
- (क) रूपांतर
- (ड) रे पोलेमिस (Re-Polemis)
- (इ) सायंटर (Scientor) नियम
- (फ) इन्ज्युरे नॉन रिमोटा कोसा सेड प्रोक्सीमा स्पेक्टेटर (Injure non remote causa sed proxima spectatur).

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा :—

१२

- (अ) एका बसचे वाहक श्री. राजू यांनी प्रवास संपल्यानंतर, परतीच्या प्रवासासाठी बसचे चालक श्री. विकास नसताना ती उलट दिशेने वळवली. हे करत असताना बस श्री. टॉम यांच्यावरून गेली.
 - (१) श्री. टॉम यांना काही उपाय आहे का ? कारणासहित लिहा.
 - (२) खटल्याचा निकाल लिहून, खटल्याचे नाव लिहा.
- (ब) 'ए' हा एक रोमन कॅथलिक चॅपलचा पुजारी होता. त्याच्या शेजारच्या घरात 'ब' राहत होता. त्या चॅपलची घंटा रात्रदिवस वाजत असे. 'ए' ला 'ब' कडून त्याबद्दल नुकसानभरपाईसाठी दावा करावयाचा आहे.
 - (१) तर येथे कोणत्या प्रकारचे अपकृत्य घडले व त्याला कोणास जबाबदार धरावे ?
 - (२) सविस्तर कारणे देऊन या खटल्याचे निकालपत्र लिहा.
 - (३) या संबंधित न्याय निर्णयाचे (केस लॉ) नाव लिहा.
- (क) नेपोलियन रूग्णालयात अलिशाच्या नवऱ्याला भरती केले होते. तेथे दिलेल्या उपचाराचा खर्च रूग्णालयाने आकारला नाही. रूग्णालयाच्या वैद्यकीय सेवेतील हलगर्जीपणामुळे आपला नवरा वारला. अलिशाने त्याबाबत रूग्णालयाविरोधात दावा दाखल केला.
 - (१) रूग्णालय खरोखर यास जबाबदार आहे का ? येथे रूग्णालयाने कोणत्या तऱ्हेची अपकृत्यात कसूर केली ?
 - (२) सकारण या खटल्याचा न्यायनिवाडा करा.
 - (३) या संबंधातील जुन्या निकालाचे नाव लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची निबंध स्वरूप उत्तरे लिहा :—

४८

- (अ) नुकसानभरपाई निश्चित करण्यासाठी प्रमाणे कोणती ? अपकृत्य कायद्यांतर्गत दिल्या जाणाऱ्या विविध प्रकारांच्या नुकसान भरपाईची चर्चा करा.
- (ब) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ मधील, त्रिस्तरीय ग्राहक तक्रार निवारण संस्थेचे स्पष्टीकरणासहित वर्णन करा.
- (क) ग्राहक कोणाला म्हणावे ? ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत ग्राहक सुरक्षितता व ग्राहकाचे संरक्षण यासंबंधातील माहितीचे सविस्तर विवरण करा.
- (ड) अपकृत्य कायद्यांतर्गत समान्यतः अस्तित्वात असलेले बचाव स्पष्ट करा.

Nov-11

ws Sept-2011-79

Con. 5383-11.

Tort

LLB - I Sem

BLS - V
(3 Hours)

FR-1063

[Total Marks : 100

1. Attempt the following in more than **two** sentences each :-

20

- (a) Define Battery.
- (b) State the jurisdiction of State Commission.
- (c) Define 'Consumer Dispute' under Consumer Protection Act, 1986.
- (d) What is meant by 'Pigeon Hole Theory' ?
- (e) What is meant by Liability by Ratification ?
- (f) Define Nominal damages.
- (g) What is Legal damage ?
- (h) Define malicious Prosecution.
- (i) What is Public Nuisance ?
- (j) What does 'Volenti non fit injuria' mean ?

2. Write short notes on any **four** of the following :-

20

- (a) State Commission
- (b) False Imprisonment
- (c) Unfair Trade Practices
- (d) Actio personalis moritur cum persona
- (e) Vis Major
- (f) Donoghue V. Stevenson.

3. Attempt any **two** of the following :-

12

- (a) 'A' resided in a house next to a Roman Catholic Chapel of which 'B' was the priest and the Chapel bell was rung at all hours of the day and night.
 - (i) Who is liable and what is the nature of the Tort committed here ?
 - (ii) Write the judgement of the case citing reasons.
 - (iii) Write the name of the Case Law.
- (b) Luther threw a lighted squib in a market house which fell near a person who again threw it away from him. A third person did the same and it fell near Bentham, exploded and blinded one of his eyes.
 - (i) Who is liable and what is the nature of the Tort committed here ?
 - (ii) Write the judgement of the case citing reasons.
 - (iii) Write the name of the Case Law.
- (c) Charulata had a daughter by caesarean delivery. She was brought in for delivery of the second child. The doctor in charge tried for labour pains, but there was no progress for 18-20 hours. Ultimately caesarean delivery was resorted to a dead child and was brought forth. The trial for labour pains was found on evidence to be justified. Charulata had another male child after it.
 - (i) Who is liable and what is the nature of the offence ?
 - (ii) Write the judgement of the case stating reasons.
 - (iii) Write the name of the Case Law.

4. Attempt any **four** essay type questions from the following :-

48

- (a) "Legal Damage is neither identical with actual damage, nor is it necessarily pecuniary". Discuss this in the light of two maxims with Case Laws.
- (b) What is Deceit or Fraud ? Discuss in detail the essentials of tort of deceit.
- (c) Explain the ingredients of Assault and Battery citing relevant Case Laws.
- (d) Explain in detail the Central Consumer Protection Council and State Protection Consumer Council.
- (e) What is defamation ? And discuss in detail absolute privilege and qualified privilege.
- (f) What is Consumer dispute ? And discuss the Objectives and Provisions of

१. खालीलपैकी प्रत्येकी दोन व्याख्यात उत्तरे लिहा :- २०
- 'प्रहार' ची व्याख्या विशद करा.
 - राज्य आयोगाचे अधिकारक्षेत्र लिहा.
 - ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'ग्राहक तक्रार' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
 - 'पिजन होल' सिध्दांत म्हणजे काय ?
 - कृतीनंतरच्या मंजूरीमुळे येणारी जबाबदारी स्पष्ट करा.
 - 'नाममात्र नुकसान भरपाई' म्हणजे काय ?
 - कायदेशीर नुकसान म्हणजे काय ?
 - आकसाने केलेली न्यायालयीन कारवाईची व्याख्या विशद करा.
 - सार्वजनिक उपद्रव म्हणजे काय ?
 - 'वोलेन्टी नॉन फिट इन्जूरिया' म्हणजे काय ?

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा :- २०
- राज्य आयोग
 - बेकायदेशीर कारावास
 - अप्रामाणिक व्यापार पध्दती
 - ऑक्टोपेसोनालिस मोरिटर कम पेसोना
 - विस मेजर
 - डोनाग्यु व. स्टीवेनसन.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा :- १२
- 'बी' हा रोमन कॅथोलिक चॅपलचा पूजारी होता. त्याच्या शेजारच्या घरात 'ए' राहत होता. त्या चॅपलची घंटा रात्रंदिवस वाजत असे.
 - हे अपकृत्य कोणत्या प्रकारात मोडते व याला जबाबदार कोण ?
 - कारणांसहित या खटल्याचे विस्तृत न्यायनिर्णय लिहा.
 - या संबंधातील जुन्या निकालाचे नाव लिहा.
 - लुथरने एक पेटता फटाका गर्दीच्या बाजारात टाकला एका विक्रेत्याच्या शेडवर तो पेटता फटाका पडला व त्या विक्रेत्याने स्वतःच्या बचावासाठी तो पेटता फटाका दुसरीकडे फेकला. तो पेटता फटाका दुसऱ्या विक्रेत्याच्या शेडवर पडला व शेवटी त्या पेटत्या फटाक्याचा स्फोट होऊन बेन्थामच्या चेहऱ्यावर तो फटाका फुटल्यामुळे त्या बेन्थामचा डोळाच बाहेर निघाला.
 - हे अपकृत्य कोणत्या प्रकारात मोडते व याला जबाबदार कोण ?
 - कारणांसहित या खटल्याचे विस्तृत न्यायनिर्णय लिहा.
 - या संबंधातील जुन्या निकालाचे नाव लिहा.
 - चारूलताचे सिझेरियन बाळंतपण करून एक मुलगी झाली होती. तिला दुसऱ्या मुलाच्या बाळंतपणासाठी रुग्णालयात आणले गेले. रुग्णालयातील व्यवस्था प्रभारी वैद्यकीय अधिकाऱ्याने प्रसूत वेदनांच्या कळांनी बाळंतपण व्हावे असा प्रयत्न केला. परंतु १८ ते २० तास तिच्या परिस्थित काहीही सुधारणा झाली नाही. अखेरीस सिझेरियन करण्यात आले व त्यातून मृत मुलाचा जन्म झाला. प्रसवेच्या कळांनी बाळ जन्माला यावे यासाठी वैद्यकीय अधिकाऱ्याने केलेले प्रयत्न योग्यच होते असे पुराव्यात आढळले. तसेच चारूलताला त्यानंतर एक मुलगा झाला.
 - येथे कोणत्या प्रकाराचा गुन्हा घडला आहे. त्यास कोण जबाबदार आहे ?
 - सविस्तर कारणे देऊन या खटल्याचा निकाल लिहा.
 - या संबंधित न्यायनिर्णया (केस लॉ) चे नाव लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची निबंध स्वरूप उत्तरे लिहा :- ४८
- कायदेशीर नुकसान हे प्रत्यक्ष नुकसानी सारखे नसते किंवा ते पैशात मोजता येणाऱ्या नुकसानीसारखेही असलेच पाहिजे असे नाही. याची चर्चा दोन कायदेशीर तत्वांच्या संदर्भात लिहा.
 - फसवणूक म्हणजे काय ? फसवणूक या अपकृत्याचे आवश्यक घटक कोणते ?
 - स्पष्टीकरणासहित घाला तसेच प्रहार अगर जोराचा हल्ला विशद करून त्या संबंधातील नामांकित खटल्यांचा नावासह अहापोह करा.
 - वैद्यकीय नुकसान संरक्षण अधिनियम व राज्य सरकार संरक्षण अधिनियम या दोन्ही अधिनियमांचे परिचय करा.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Attempt the following in **not more than two** sentences **each** :— 20
(a) What is meant by Trespass-ab-initio ?	(f) Define 'Manufacturer'
(b) What is 'Novus Actus Interveniens' ?	(g) Define 'Slander'.
(c) What is qualified privilege ?	(h) What is False Imprisonment ?
(d) What is Public Nuisance ?	(i) Define 'Vis Major'.
(e) Define 'Service'.	(j) What are exemplary damages ?
2. Write short notes on any **four** of the following :— 20
(a) Plaintiff as a wrong-doer	(d) Deceit
(b) State Consumer Protection Council	(e) Consumer
(c) Injuria Sine Damnum	(f) Contributory negligence.
3. Solve any **two** of the following problems :— 12
- (a) Bob had set a spring gun without notice in his garden. Ted in pursuit of a fowl climbed over Bob's garden wall and he was a trespasser. Ted was injured in the process due to the spring gun set by Bob in his garden.
- Who is liable and what is the nature of the tort committed here ?
 - Write the judgement of the case stating reasons.
 - Write the name of the Case Law.
- (b) Danny the owner of donkey fettered the forefeet of his donkey and turned it into a narrow lane. It was run over by a heavy wagon belonging to Robert. The wagon was going a little too fast and was not properly looked after by the driver 'M'.
- Who is liable and what is the nature of the tort committed here ?
 - Write the judgement of the case stating reasons.
 - Write the name of the case Law.
- (c) One Mr. Dagadu was admitted in Balaji hospital on June 07, 2008 with the complaint of back pain. But he was diagnosed with tuberculosis and the treatment was started, for which charges were collected by the hospital. Subsequently on the basis of other symptoms it was later diagnosed as jaundice and treated by Dr. Bandivadekar. The condition of the patient progressively grew worse and hence on 17th June 2008 he was referred to specialist doctor of the Medical College Hospital. On 18th June he was shifted to the above mentioned hospital for better treatment and while going on with the treatment there, he expired on 28th June, 2008.
- What is the remedy available to Mr. Dagadu ? Why ?
 - Is there any defence available to the hospital ? Why ?
4. Attempt any **four** essay type questions from the following :— 48
- Who is a Master ? Who is a Servant ? When is the Master held responsible for the torts committed by his Servant ?
 - Define the term tort and explain how it differs from crime and contract.
 - What is the rationale of strict liability ? Explain with reference to Rylands v. Fletcher.
 - Discuss in detail Consumer safety and Protection of Consumers under the Consumer Protection Act 1986.
 - Enumerate the various 'Unfair Trade Practices' in detail as per the Consumer Protection Act 1986.
 - What are the general defences available in an action for Torts ?

(मराठी रूपांतर)

१. खालीलपैकी प्रत्येकी दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) 'ट्रेसपास-अब-इनिशियो' (Trespass-ab-initio) म्हणजे काय ?
 (ब) 'नोवस आक्टर इन्टरविनियनस' (Novus Actus Interveniens) म्हणजे काय ?
 (क) सापेक्ष विशेषधिकार म्हणजे काय ?
 (ड) सार्वजनिक उपद्रव म्हणजे काय ?
 (इ) "सेवा" व्याख्या लिहा.
 (फ) 'निर्माण कर्ता' ची व्याख्या विशद करा.
 (ग) 'अपवयन' व्याख्या द्या.
 (ह) बेकायदेशीर कारावास म्हणजे काय ?
 (स) विस मेजर (Vis Major) म्हणजे काय ?
 (द) दंडात्मक नुकसान म्हणजे काय ?

२. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा :--

२०

- (अ) वादी स्वतः चूक करणारा
 (ब) राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद
 (क) इन्जूरिया सैने डाम्नम (Injuria Sine Damnum)
 (ड) फसवणूक
 (इ) ग्राहक
 (फ) हानीसहाय्यक दुर्लक्ष.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :--

१२

- (अ) बॉबने स्वतःच्या बागेत एक स्प्रिंगची बंदूक बसवली होती व ती बंदूक त्याने बसवली आहे याबाबत सूचना मात्र दिलेली नव्हती. टेड ही बेकायदेशीर प्रवास करणारी व्यक्ती होती व टेडने बॉबच्या भितीवर पारध (पक्षांची शिकार) करण्यासाठी अतिक्रमण केले. पण टेड त्या स्प्रिंगच्या बंदुकीमुळे जखमी झाला.
 (१) तर तेथे कोणत्या प्रकारचे अपकृत्य घडले व त्याला कोणास जबाबदार धरावे ?
 (२) सविस्तर कारणे देऊन या खटल्याचे निकालपत्र लिहा.
 (३) या संबंधित न्याय निर्णय (केसलॉ) चे नाव लिहा.
 (ब) एका गाढवाच्या मालक डॉनीने त्याच्या गाढवाचे पुढील पाय बांधले व अरुंद गल्ली बोळातून त्या गाढवाला नेले. त्या गाढवाला एका जड वॅगनने धडक दिली. ती जड वॅगन 'एम'च्या मालक रोबर्टची होती. व ती जड वॅगन फार वेगाने जात होती.
 (१) तर येथे कोणत्या प्रकारचे अपकृत्य घडले व त्याला कोणास जबाबदार धरावे ?
 (२) सविस्तर कारणे देऊन या खटल्याचे निकालपत्र लिहा.
 (३) या संबंधित न्याय निर्णयाचे (केस लॉ) नाव लिहा.
 (क) श्री. दगडू हे बालाजी रुग्णालयात ७ जून, २००८ रोजी पाठदुखीच्या कारणास्तव दाखल झाले. परंतु त्यांच्या रोगाचे निदान क्षयरोग असे करण्यात आले आणि त्यासंदर्भातले उपचार सुरू झाले. त्यासाठी त्यांच्याकडून शुल्क आकारण्यात आले. परंतु नंतर इतर लक्षणावरून त्याचे निदान कावीळ असे करण्यात आले, त्यानुसार डॉ. बांदिवडेकर यांनी उपचार सुरू केले. परंतु उत्तरोत्तर त्यांची प्रकृती गंभीर झाल्यामुळे १७ जून, २००८ रोजी वैद्यकीय महाविद्यालयाच्या रुग्णालयातील तज्ञ डॉक्टरांचा सल्ला घेण्यात आला आणि १८ जून, २००८ रोजी त्यांना चांगल्या उपचारासाठी वैद्यकीय महाविद्यालयाच्या रुग्णालयात दाखल करण्यात आले. परंतु उपचार सुरू असतानाच २८ जून, २००८ रोजी त्यांचा मृत्यु झाला.
 (१) श्री. दगडू यांच्या विधवा पत्नीस कोणते उपाय आहेत ? ते कारणासहित लिहा.
 (२) रुग्णालयास कोणते बचाव उपलब्ध आहेत ? कारणासहित लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

४८

- (अ) मालक कोणाला म्हणता येते ? नोकर कोणाला म्हणता येते ? मालक हा नोकराने केलेल्या अपकृत्याबाबत दोषी धरला जातो ?
 (ब) 'अपकृत्य' या संज्ञेची व्याख्या लिहून ते करार आणि फौजदारी गुन्हा यापासून कसे वेगळे आहे ते स्पष्ट करा.
 (क) 'सक्त जबाबादारी'ची तर्कसंगती काय आहे ? रेलॅंड वि. फ्लेचर या केसचा संदर्भ देऊन स्पष्टीकरण करा.
 (ड) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत ग्राहक सुरक्षितता व ग्राहकाचे संरक्षण यासंबंधातील माहितीचे सविस्तर विवरण करा.

46 B. Sem. I
BLS - Sem. V

Tort

Nov-12

38 : 2nd half, 12-AM(m)
Con. 9938-12.

NM-8028

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Attempt the following in **not more than two sentences each** :— 20
 - (a) What is liability by ratification ?
 - (b) What does 'Volenti Non Fit Injuria' means ?
 - (c) What are judicial remedies ?
 - (d) What does 'Accord and Satisfaction' mean ?
 - (e) What does 'Actio Personalis Moritur Cum Persona' means ?
 - (f) What does 'Res ipsa Loquitur' means ?
 - (g) What are 'defective goods' ?
 - (h) Define 'Consumer Dispute' under Consumer Protection Act.
 - (i) Define 'Manufacturer'.
 - (j) Effect of filing frivolous complaint under Consumer Protection Act.

2. Write short notes on any **four** of the following :— 20
 - (a) Donoghue Vs Stevenson
 - (b) Malicious Prosecution
 - (c) Vis Major
 - (d) Consumer
 - (e) Unfair Trade Practice
 - (f) Strict Liability.

3. Solve any **two** of the following :— 12
 - (a) **A**, the conductor of an omnibus the end of the journey drove the omnibus for the purpose of turning it round for the return journey, when the driver was absent. In doing so he ran upon **X**.
 - (i) Is there any remedy available to **X** ? Why ?
 - (ii) What would be the effect if the bus were driven by the driver of the bus ?

 - (b) **A**'s and **B**'s dogs were fighting. **B** was beating them in order to separate them and **A** was looking on. **B** accidentally hit **A** in the eye causing him severe injury. **A** brought an action against **B**.
 - (i) Who is liable and what is the nature of tort committed here ?
 - (ii) What would be the effect if **C** a passerby had been hit instead of **A** ?

 - (c) Seema's husband was admitted in an hospital without any medical service charges but only on payment of the bed-charges as he was poor. Due to negligence of medical services of the hospital he died. Seema filed a complaint against the hospital ?
 - (i) Is the hospital liable ? Why ?
 - (ii) What would be the effect if he were charged for medical services also ?

[TURN OVER

4. Solve any four of the following:

- Discuss the law relating to remoteness of damages with decided cases.
- What are the general defences available in an action of Tort ?
- What is 'Deceit' or 'Fraud' ? Discuss in detail the essentials of Tort of Deceit ?
- Explain the ingredients of 'Assault' and 'Battery' citing relevant case laws.
- Explain the three tier system of Consumer Grievances Redressal System under the Consumer Protection Act, 1986.
- Explain in details the Central Consumer Protection Council and State Consumer Protection Council.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन वाक्यात लिहा :-

२०

- कृतीनंतरच्या मंजुरीमुळे येणारी जबाबदारी स्पष्ट करा.
- 'व्हॉलेंट्री नॉन फिट इन्शुरिया' म्हणजे काय ?
- न्यायालयीन उपचार / उपहार.
- सामंजस्य व समाधान म्हणजे काय ?
- 'अक्विशओ पर्सनॅलिस मॉरिटर कम पर्सोना' म्हणजे काय ?
- 'रेस इप्सा लॉक्विटर' म्हणजे काय ?
- सदोष वस्तू म्हणजे काय ?
- ग्राहक संरक्षण अधिनियमानुसार 'ग्राहक तक्रार' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- 'उत्पादक' याची व्याख्या लिहा.
- ग्राहक संरक्षण अधिनियमांतर्गत खोटी तक्रार दाखल केल्यास काय परिणाम होतात ?

२. कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :-

२०

- डोनाग्यू वि. स्टिन्हन्सन
- आकसाने केलेली न्यायालयीन कारवाई
- व्हिस मेजर
- ग्राहक
- अनुचित व्यापारी प्रथा
- स्ट्रिक्ट लायबिलिटी.

३. कोणतीही दोन उदाहरणे सोडवा :-

१२

(अ) जेव्हा एका बसचे वाहक अ यांनी प्रवास संपल्यानंतर परतीच्या प्रवासासाठी बसचे चालक नसताना ती उलट दिशेने वळविळी. हे करत असताना बस क्ष यांच्यावरून गेली.

(१) क्ष यांना काही उपाय आहेत का ? का ?

(२) सदर घटना ही त्या बसचे चालक बस चालविताना झाली असती तर त्याचे परिणाम काय झाले असते ?

(ब) अ व ब यांचे कुत्रे एकमेकांशी भांडत होते. त्यांना वेगळे करण्यासाठी ब हा त्यांना मारत होता. अ ते पाहत होता. ब ने अपघाताने अ च्या डोळ्यावर मारले व त्यामुळे अ ला गंभीर दुखापत झाली. अ ने ब विरुद्ध दावा केला.

(१) यात कोण जबाबदार आहे व यात कोणत्या प्रकारचे अपकृत्य झाले ? का ?

(२) याप्रसंगात अ च्या ऐवजी क च्या बाजूने जाणाऱ्या माणसाला फटका बसला असता तर त्याचा परिणाम काय झाला असता ?

(क) सीमांच्या पतीला एका इस्पितळात दाखल केले होते. सदर इस्पितळात त्यांच्याकडून फक्त बेडचाार्जेस घेतले जात होते व इतर वैद्यकीय सेवा विनामुल्य पुरविल्या जात होत्या. वैद्यकीय सेवेतील निष्काळजीपणामुळे त्याचे निधन झाले. सीमाने सदर इस्पितळाविरुद्ध तक्रार दाखल केली.

(१) सदर इस्पितळ जबाबदार आहे का ? का ?

(२) त्यांच्याकडून वैद्यकीय सेवेबद्दलही मोबदला घेतला गेला असता तर त्याचा परिणाम काय झाला असता ?

४. कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा :-

४८

(अ) 'दूरगामी नुकसानी' याचे संबंधातील कायद्याचे निर्णय झालेल्या खटल्यांच्या आधारे चर्चा करा.

(ब) अपकृत्याच्या दाव्यांत सामान्यतः अस्तित्वास असलेले (उपलब्ध असलेले) बचाव स्पष्ट करा.

(क) फसवणूक म्हणजे काय ? फसवणूक या अपकृत्याचे आवश्यक घटक काय आहेत ?

(ड) 'घाला' तसेच 'प्रहार' या अपकृत्यांचे घटक संबंधित न्यायनिवाड्यांसहित स्पष्ट करा.

(इ) ग्राहक संरक्षण अधिनियमानुसार ग्राहक तक्रार निवारण्याच्या त्रिस्तरीय संस्था स्पष्ट करा.

(फ) केंद्रिय ग्राहक संरक्षण परिषद व राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद यावर सविस्तर विवेचन करा.

1. Attempt the following in not more than **two** sentences **each** :— 20
- Define 'Tort'.
 - What is meant by 'Accord and Satisfaction' ?
 - What is meant by 'Innuendo' ?
 - What is meant by 'Scienter Rule' ?
 - What does 'Salus Populi Suprema lex' mean ?
 - What is 'False imprisonment' ?
 - Define the term 'Restrictive Trade Practice' under Consumer Protection Act, 1986.
 - Define the term 'Deficiency' under Consumer Protection Act, 1986.
 - State the jurisdiction of the National Commission.
 - What is nuisance ?
2. Write short notes on any **four** of the following :— 20
- Malicious Criminal Prosecution
 - Wagon Mound's case
 - Conversion
 - Nominal damages
 - Service
 - State Consumer Protection Council.
3. Solve any **two** of the following problems :— 12
- Mr. A was employed as a workman in the stone quarry of Mr. B. He worked there for some months, with full knowledge of fact that he was exposed to danger by reason of the negligent practice prevailing in the quarry of swinging stones over the quarryman's heads by means of a crane. One day due to negligence of other workman a stone fell from the crane and injured Mr. A and in consequence he sued Mr. B.
 - Is Mr. B liable ? Will Mr. A succeed ? Why ?
 - Write name and judgment of the case stating reasons.
 - A newspaper published an article in which some John was described as a church warden. He was accused of living with mistress in France. The writer did not know that there was any person as John. He has invented an imaginary name for his article. But unfortunately for him there existed one person bearing the same name. He was an English Barrister and those who knew him supposed that the article referred to him.
 - Who is liable in this case? What is the remedy available to Mr. John ? Why ?
 - Write name and judgment of the case stating reasons.
 - Poonam was travelling by a train. She fell down from the running train while she was passing through the inter-connecting passage between two compartments and died as a result of crush injuries on her head.
 - Who is liable in this case? What is the remedy available to Poonam's parents ? Explain with relevant legal provisions.
 - Write name and judgment of the case stating reasons.
4. Attempt any **four** essay type questions from the following :— 48
- Define the term 'Tort'. Explain its ingredients citing relevant case laws.
 - State fully principle of Absolute Liability with special reference to Rylands v/s Fletcher.
 - Explain the ingredients of Assault and Battery citing relevant case Laws.
 - What is meant by 'Contributory Negligence' ? Explain the doctrine and state exceptions citing relevant case laws.
 - Explain three tier system of consumer dispute redressal agencies under Consumer

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन वाक्यांपर्यंत लिहा :--

२०

- 'अपकृत्य'ची व्याख्या.
- 'समझोता व समाधान' म्हणजे काय ?
- 'अन्योक्ति' म्हणजे काय ?
- 'सायटर रूल' म्हणजे काय ?
- 'सार्वजनिक कायदा म्हणजेच सर्वोच्च कायदा' म्हणजे काय ?
- 'गैरकायदेशीर कारावास' म्हणजे काय ?
- ग्राहक संरक्षण अधिनियमाप्रमाणे 'बंधनात्मक व्यापारी व्यवहार'ची व्याख्या लिहा.
- ग्राहक संरक्षण अधिनियमानुसार 'न्यूनता' म्हणजे काय ?
- राष्ट्रीय आयोगाची अधिकारिता लिहा.
- 'उपद्रव' म्हणजे काय ?

२. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा :--

२०

- द्वेषपूर्ण फौजदारी अभियोजन.
- वॅगन माऊंड खटला.
- परिवर्तन/रूपांतर.
- नाममात्र नुकसान भरपाई.
- सेवा.
- राज्य ग्राहक संरक्षण परिषद.

३. कोणतीही दोन सोडवा :--

१२

- 'ब'च्या दगड खाणीत 'अ' कामाला होता. सदर खाणीत क्रेनच्या सहाय्याने कामगारांच्या डोक्यावरून दगड भिरकवण्याची दुर्लक्षणाची प्रथा होती व त्यातून उदभवणाऱ्या धोक्याची 'अ'ला कल्पना होती. एका दिवशी दुसऱ्या कामगाराच्या दुर्लक्षणामुळे एक दगड क्रेनवरून सुटला व त्यामुळे 'अ'ला दुखापत झाली. त्यामुळे 'अ'ने 'ब' विरुद्ध दावा लावला.
 - 'ब' हा जबाबदार आहे का ? सदर दाव्यात 'अ' यशस्वी हाईल का ? का ?
 - सदर खटल्याचे नाव, त्यातील निकाल व कारणे लिहा.
- एका वर्तमानपत्रात जॉन नावाच्या व्यक्तिबद्दल एक लेख प्रसिद्ध झाला व त्यात जॉन हा चर्चरक्षक असल्याचे म्हणून तो फ्रान्समधील एका रखेलीबरोबर राहात असल्याचे म्हटले होते. सदर लेखकाने जॉन हे नाव काल्पनिकतेने नमूद केले होते. परंतु दुर्दैवाने जॉन या नावाची एक व्यक्ति वास्तवात होती व तो इंग्लीश बॅरिस्टर होता. सदर जॉनला ओळखणाऱ्या लोकांना सदर लेख हा वास्तविकेतल्या जॉनबद्दल असल्याचे वाटले.
 - ह्यात कोण जबाबदार आहे ? जॉनला काही दाद उपाय (रेमेडी) मिळतील का ? का ?
 - सदर खटल्याचे नाव त्याचा निकाल लिहा.
- पूनम गाडीने प्रवास करीत होती. त्यावेळी दोन डब्यांच्यामधील मार्गिकेतून जाताना ती गाडीतून खाली पडली व डोक्याला गंभीर दुखापत होऊन तिचा मृत्यु झाला.
 - ह्यात कोण जबाबदार आहे ? पूनमच्या पालकांना कोणते दाद-उपाय (रेमेडी) आहेत ? कायद्याच्या संबंधित तरतुदीनुसार उत्तर लिहा.
 - सदर खटल्याचे नाव व त्याचा निकाल लिहा.

४. कोणत्याही चार प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा :--

४८

- 'अपकृत्य'ची व्याख्या लिहा. त्यातील घटकांचे न्यायालयीन निकालांसहित विवेचन करा.
- रॉयलॅंड विरुद्ध फ्लेचर या खटल्याच्या विशेष अनुषंगाने निरपेक्ष/आव्यंतिक जबाबदारीचे तत्त्वावर विवेचन करा.
- 'हल्ला व प्रहार' त्याचे घटक मुद्दे यांचे त्यावरील निकालांसहित स्पष्ट करा.
- हानिसहाय्यक दुर्लक्ष म्हणजे काय ? सदर संकल्पना व त्याचे अपवाद त्यावरील न्यायालयीन निकालांसहित

1. Attempt the following in **not more than two sentences each** :— 20
- (a) What is meant by 'Malfeasance' and 'Misfeasance' ?
 - (b) What is 'Inevitable Accident' ?
 - (c) What does 'Qui facit per alium facit per se' mean ?
 - (d) Explain the term 'Malicious Criminal Prosecution'.
 - (e) What is meant by 'Conversion' ?
 - (f) What is meant by 'Waiver' ?
 - (g) What is meant by 'Mandatory Injunction' ?
 - (h) What is the composition of the central consumer protection council ?
 - (i) Define the term 'Deficiency' under Consumer Protection Act, 1986.
 - (j) Define the term 'Restrictive Trade Practice' under Consumer Protection Act, 1986.
2. Write short notes on any **four** of the following :— 20
- (a) District forum
 - (b) Consumer
 - (c) Assault and Battery
 - (d) Accord and Satisfaction
 - (e) Rylands v/s Fletcher
 - (f) Damnum sine Injuria.
3. Solve any **two** of the following problems :— 12
- (a) Sushmita and Raj went for shopping. They were purchasing some articles in a shop and Mr. Amar, owner of the shop, was getting roof of the shop repaired. Due to negligence of Mr. Amar's servants, a portion of glass fell and struck the husband causing him a severe shock. Sushmita was not touched by falling glass but reasonably believing her husband to be in danger she clutched his arm and tried to pull him from the spot. In doing so, she also injured her leg.
 - (i) Who is liable in this case ? Why ?
 - (ii) What is the remedy available to Raj and Sushmita ? Why ?
 - (b) A barrel of flour rolled out of an open doorway upon the upper floor of Mr. A's warehouse and fell upon Mr. B who was going in a public street passing by the side of Mr. A's house and injured him.
 - (i) Who is liable in this case ? Why ?
 - (ii) What is the remedy available to Mr. B ? Why ?
 - (c) Mr. Shah had applied for registration for allotment of a flat constructed by public authority. A flat was allotted to him on 26th October, 2011 and he deposited entire money on 29th October, 2011 but possession of flat was not given to him because according to public authority, the construction was not complete.
 - (i) What is the remedy available to Mr. Shah ? Why ?
 - (ii) Who is liable in this case ? Why ?
4. Attempt any **four** essay type questions from the following :— 48
- (a) What is meant by 'Defamation'. Explain its ingredients citing relevant case laws.
 - (b) Discuss the law relating to remoteness of damage citing relevant case laws.
 - (c) Explain in detail general elements in tort citing relevant case laws.
 - (d) What is meant by 'Contributory Negligence' ? Explain the doctrine and state exceptions citing relevant case laws.
 - (e) Enumerate various 'Unfair Trade Practices' in detail as per the Consumer Protection Act, 1986.
 - (f) 'The Consumer Protection Act, 1986 was enacted with the object of better protection of consumers and for settlement of consumer disputes.' Discuss.

१. खालीलपैकी प्रत्येकी दोन वाक्यात उत्तरे द्या :-
- (अ) 'मालफिसन्स' आणि मिसफिसन्स म्हणजे काय ?
 - (ब) इन ईविटेबल अॅक्सीडंट म्हणजे काय ?
 - (क) "क्वी फॅसिट पर अलिअम फॅसीट पर से" म्हणजे काय ?
 - (ड) खोटा फौजदारी खटला म्हणजे काय ?
 - (इ) कन्वर्जन (Conversion) म्हणजे काय ?
 - (फ) (Waiver) (वेवर) म्हणजे काय ?
 - (ग) मॅंडेटरी इंजेक्शन म्हणजे काय ? (Mandatory Injunction)
 - (ह) केंद्रीय ग्राहक संरक्षण परिषदेची रचना लिहा.
 - (स) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ नुसार 'चुटी' ची व्याख्या लिहा.
 - (द) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार 'प्रतिबंधीत व्यापार' म्हणजे काय ?

२०

२. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-

- (अ) जिल्हा मंच
- (ब) ग्राहक
- (क) हल्ला आणि प्रहार
- (ड) सामंजस्य आणि समाधान
- (इ) रेलॅंडस वि. फ्लेचर
- (फ) डॅमनम साईन इंजुरीया.

३. कोणतेही दोन सोडवा :-

- (अ) सुस्मिता आणि राज खरेदीसाठी गेले. एका दुकानात काही वस्तुची खरेदी करत असताना दुकानाचा मालक अमर हा दुकानाचे छत दुरूस्तीचे काम करीत होता. अमरच्या नोकराच्या निष्काळजीपणामुळे काचेचा एक तुकडा पडला आणि पतीला लागल्यामुळे त्याला गंभीर धक्का बसला. सुस्मिताला काचेचा धक्का लागला नाही परंतु पतीला धोका आहे हे पाहून तिने त्याचा हात पकडला व तेथुन त्याला बाहेर काढण्याचा प्रयत्न केला. हे करत असताना तिच्या पायाला ईजा झाली.

- (१) या केसमध्ये कोण जबाबदार आहे ? का ?
- (२) राज आणि सुस्मिता यांना कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे ? का ?

- (ब) 'अ' च्या वेअरहाऊसच्या वरील मजल्यावर असणाऱ्या उघड्या दरवाज्यातून पिठाचे पिंप घरंगळत येवून खाली सार्वजनिक रस्त्यावरून जाणाऱ्या 'ब' वर पडला, जो 'अ' च्या घराजवळून जात होता.

- (१) या केसमध्ये कोण जबाबदार आहे ? का ?
- (२) 'ब' ला उपलब्ध असणाऱ्या उपाययोजना कोणत्या ? का ?

- (क) पब्लीक अर्थॉरिटीनी बांधलेल्या फ्लॅटच्या अॅलॉटमेंट रजिस्ट्रेशनसाठी श्री. शहा यांनी अर्ज केला. एक फ्लॅट त्यांना दि. २६ ऑक्टोबर, २०११ रोजी अलॉट करण्यात आला आणि त्यांनी संपुर्ण रक्कम दि. २९ ऑक्टोबर, २०११ रोजी जमा केली, परंतु बांधकाम पूर्ण झाले नसल्याचे सांगून सदर पब्लीक अर्थॉरिटीने त्यांना फ्लॅटचा ताबा दिला नाही.

- (१) श्री. शहा यांना कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे ? का ?
- (२) या प्रकरणात कोण जबाबदार आहे ? का ?

४. कोणत्याही चारची सविस्तर उत्तरे द्या :-

- (अ) बदनामी / अब्रुनुकसानी म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्वाचे घटक संबंधीत केस लॉ च्या आधारे विशद करा.

- (ब) रिमोटनेस ऑफ डॅमेज संबंधी कायद्याची चर्चा संबंधीत केस लॉ च्या आधारे करा.

- (क) अपकृत्याचे सर्वसामान्य घटक स्पष्ट करा व संबंधीत केस लॉची चर्चा करा.

- (ड) हानीसहाय्यक दुर्लक्ष म्हणजे काय ? हे तत्त्व स्पष्ट करा आणि संबंधीत केस लॉ च्या आधारे अपवाद सांगा.

- (इ) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत असलेल्या विविध प्रकारच्या अप्रामाणिक व्यापार पद्धतींची सखोल चर्चा करा.

- (फ) "ग्राहकांच्या संरक्षणासाठी आणि त्यांचे वादाचे निराकरण करण्यासाठी ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ सममत करण्यात आला." चर्चा करा.

४८

27/11/2013

TOT & CP Lakis
LL.B 3YRS GEM I
BLG 5YRS GEM V

PH. Sep. 13. 47
Con. 230-13.

VB-5314

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Attempt the following in not more than **two** sentences each :- 20
- What does Accord and satisfaction mean ?
 - What is Appropriate Laboratory under consumer protection Act. 1986 ?
 - What is liability by Ratification ?
 - What does "*Actio personalis moritur cum persona*" mean ?
 - Define person under consumer protection Act. 1986.
 - Define fraud.
 - Define malicious prosecution.
 - What is meant by innuendo ?
 - What is false imprisonment ?
 - What is conversion by destruction ?
2. Write short notes on any **four** of the following :- 20
- Defect and deficiency under consumer protection Act 1986
 - Re polemis.
 - Unfair trade practice under consumer protection Act 1986.
 - Difference between Libel and Stander.
 - Inevitable accident.
 - Donoghue v/s stevenson.
3. Solve any **two** of the following problems :- 12
- ABC, the municipal corporation, in laying out a park constructed a concrete paddling pond for children in the bed of a stream and obstructed the natural flow of water therefrom. Owing to a rainfall of extraordinary nature the stream overflowed at the pond and as the result of the operations of the authority a great volume of water which would have been carried off by the stream in its natural course without mischief, poured down a public street into the town and damaged the property of XYZ, a railway company. The railway company sued the corporation.
 - Will XYZ succeed ? Why ?
 - Is there any defence available to corporation ? Why ?
 - A negligently left his donkey fettered by its forefeet on a highway. B drove his wagon at a high speed against it and killed it A sues B—
 - Will A succeed ? Why ?
 - Is these any defence available to B ? Give reasons.
 - During the telecast of "Quiz show" on moon T.V. there was contest for viewers in which prize money of Rs. 25 thousands was given, viewers were required to send answers through SMS. The prizes were distributed out of money collected for SMS charges, one of the views sues Moon T.V.
 - Is Moon T.V. liable ? Why ?
 - Is these any remedy available to viewer ?

[TURN OVER

4. Attempt any **four** essay type question from the following : -

48

- What is the measure of damages ? Discuss various kinds of damages awarded in an action of a Tort.
- Explain the three tier system of Consumer Dispute Redressal Agencies under the consumer protection Act. 1986.
- What is the rationale of strict liability. Explain with the help of case laws.
- 'Tortious liability arises from the breach duty primarily fixed by law'. Discuss.
- What are the different rights of consumer under consumer protection Act. 1986.
- What is meant by 'Defamation' ? Explain its ingredients citing relevant case law.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

१. दोन वाक्यात लिहा :-

२०

- सांमजस्य आणि समाधान म्हणजे काय ?
- समुचित प्रयोगशाळा म्हणजे काय ?
- कृतीनंतरच्या मंजूरीमूळे येणारी जबाबदारी स्पष्ट करा.
- “अैक्शीओ परसोनालीस मॉरीटर कम पर्सोना म्हणजे काय ?
- ‘व्यक्ती’ ची व्याख्या ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत स्पष्ट करा.
- फसवणूक अथवा लबांडी ची व्याख्या विशद करा.
- आकसाने केलेली न्यायालयीन कारवाईची व्याख्या सांगा.
- ‘अन्योक्ती’ म्हणजे काय ?
- गैरकायदेशिर कारावास म्हणजे काय ?
- ‘नामशोषाने परीवर्तन’ म्हणजे काय ?

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :-

२०

- ‘दोष व ‘उणीव’ ग्राहक संरक्षण कायद्याखाली स्पष्ट करा.
- रे पोलेमिस
- अप्रामाणिक व्यापार पध्दती
- ‘लीखित बदनामी’ व ‘मौखिक बदनामी’ या दोहोमधला फरक.
- अटळ अपघात
- डोनग विरूद्ध स्टिव्हन्सन

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा :-

१२

(अ) अबक महानगरपालीकेने एका पाण्याच्या प्रवाहात लहान मुलांसाठी पक्का तलाव बनवला त्यामूळे प्रवाहातील पाणी बाहेर वाहू लागले ते पाणी रस्त्यावर येऊन तेथे असलेल्या ‘एक्स वाय झेड’ नामक रेल्वे कंपनीच्या मालमतेचे नुकसान झाले रेल्वे कंपनीने महानगरपालीकेविरूद्धा दावा लावला.

(१) ‘एक्स वाय झेड’ रेल्वे कंपनी दावा जिंकेल का कारणे द्या ?

(२) महानगरपालीका कुठला बचाव देता येईल ? का ?

[TURN OVER

(ब) अ या व्यक्तीने निष्काळजीपणे आपल्या गाढवाचे चारही पाय बांधून महामार्गावर ठेवले. ब हि व्यक्ती आपल्या वाहनातून वेगाने आल्यामूळे गाढवाचा मृत्यू झाला. 'अ' ने 'ब' च्या विरूद्ध दावा लावला.

(१) 'अ' दावा जिंकेल का ?

(२) ब कोणता बचाव देऊ शकेल ? का ?

(क) 'मुन टि. व्ही' नामक दुरदर्शन वाहीनीने एका प्रश्नमंजुना कार्यक्रमात श्रोत्यांसाठी एक स्पर्धा ठेवली होती. विजेत्याला २५ हजाराचे बक्षीस होते. स्पर्धाकांना लघुसंदेशाद्वारे उत्तर पाठवायचे होते. बक्षीसाची रक्कम लघुसंदेशाद्वारे मिळालेल्या पैशातून दिल्या गेली एक स्पर्धकाने वाहीनीविरूद्ध दावा लावला.

(१) मुन टीव्ही वाहीनी जबाबदार आहे कां ? कां ?

(२) स्पर्धकाला कोणता उपाय उपलब्ध आहे ? का ?

४. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची निबंधस्वरूप लिहा :-

(अ) नुकसान भरपाईचे परीणाम सांगा. नुकसान भरपाईचे विविध प्रकार विशद करा.

(ब) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत त्रीस्तरीय ग्राहक तक्रार निवारण संस्था स्पष्ट करा.

(क) 'सक्त जबाबदारी' तर्कसंगती काय आहे. विविध खटल्याद्वारे स्पष्ट करा.

(ड) अपकृत्याची जबाबदारी ही कायद्याने प्राथमिकरीत्या निश्चित कलेल्या कर्तव्याच्या भंगातून उद्भवते चर्चा करा.

(ई) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ नुसार ग्राहकाचे हक्क सांगा.

(फ) बदनामी म्हणजे काय ? बदनामीची घटक विविध खटल्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.

SEM I
3 to UB
SEM II
5 to BU

Law and Consumer
Protection laws

03/05/2014
11/02

QP Code : **CY-2286**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- Q. 1. Attempt the following in not more than two sentences each :- 20
- Define 'Tort'
 - What is 'Public Nuisance'?
 - Define the term 'Appropriate Laboratory' under the Consumer Protection Act, 1986.
 - What does 'Accord and Satisfaction' mean?
 - Define the term 'consumer dispute' under Consumer Protection Act, 1986.
 - What do you mean by Scierter's Rule?
 - What are Extra Judicial Remedies?
 - What does 'Actio Personalis Moritur Cum Persona' mean?
 - Define the term 'complainant' under Consumer Protection Act, 1986.
 - What does 'Volenti Non Fit Injuria' mean?
- Q. 2. Write short notes on any **four** of the following :- 20
- Central Consumer Protection Council.
 - Act of God
 - Contributory Negligence
 - Six Carpenter's case
 - Restrictive Trade Practices
 - Liability by Ratification.
- Q. 3. Solve any **two** of the following problems:- 12
- In the advertisement of hair dye, the manufacturer of hair dye represent that consumer would be quite safe in respect of self spreading dye but evidence showed that its use was not quite safe. On it use on rats showed that rats suffered from tumours and on its experimental use on two women showed that it enhances possibility of breast cancer.
 - Is the Manufacturer liable? why?
 - What is the remedy available to consumer? why?
 - ABC & Co., a firm of solicitors employed Mr X, as a clerk. Most of the work of firm was done by him. Supriya who was a widow owned some cottages. She went to solicitor's office for purpose of getting her cottages sold and there she met Mr X, who fraudulently induced her to execute a transfer deed of cottages to himself on pretence that documents were necessary for sale of property. He than dishonestly disposed of property for his own benefit. Supriya sued the firm.

Con. 5986-14.

TURN OVER

12

- (i) Will Supriya succeed? Why?
(ii) Is there any defence available to the ABC & Co.? Why?
- (c) 'A' resided in a house next to the Roman Catholic Chapel of which 'B' was the priest. The chapel bell kept ringing all hours of the day and night, causing annoyance to 'A'
- (i) Who is liable? What is the nature of tort committed here? Why?
(ii) What is remedy available to Mr. A? Why?

Q. 4. Attempt any **four** essay type questions from the following:- 48

- (a) What are general defences available in an action of Tort?
(b) What is meant by 'Consumer'. Explain in detail the aims and object of the Consumer Protection Act, 1986.
(c) What is the rationale of strict liability? Explain with reference to Rylands v/s Fletcher.
(d) What is defamation? Distinguish between libel and slander.
(e) Explain the three tier system of Consumer Redressal Agencies under the Consumer Protection Act, 1986.
(f) Discuss 'Damnum Sine Injuria' and 'Injuria Sine Danmum', citing relevant case laws.

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

प्र. १. प्रत्येकी दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. २०

- (अ) 'अपकृत्य' व्याख्या लिहा.
(ब) सार्वजनिक उपद्रव म्हणजे काय?
(क) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार १९८६ नुसार 'समुचित प्रयोगशाळा' व्याख्या लिहा.
(ड) 'सामंजस्य' आणि 'समाधान' म्हणजे काय?
(इ) 'ग्राहक वाद' ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ नुसार व्याख्या लिहा.
(फ) सायंटर रूल (नियम) म्हणजे काय?
(ग) गैरन्यायीक उपाययोजना कोणत्या आहेत?
(ह) 'अॅक्टीओ पर्सनेलिस मॉरीटर कम पर्सोना' म्हणजे काय?
(ई) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ 'तक्रार कर्ता' व्याख्या लिहा.
(ज) 'वालेन्टी नॉन फिट इंजुरीया' म्हणजे काय?

प्र. २. टिपा लिहा कोणत्याही चार :-

- (अ) केंद्रिय ग्राहक संरक्षण परीषद.
 (ब) दैवी कृत्य
 (क) हानीसहाय्यक दुर्लक्ष
 (ड) सहा सुतारांची केस. (Six Carpenter's case)
 (इ) प्रतिबंधीत व्यापार पद्धती.
 (फ) अनुसमर्थनाने येणारे उत्तरदायीत्व

२०

प्र. ३. कोणतेही दोन सोडवा.

(अ) एका हेअरडायच्या जाहीरातीमध्ये, उत्पादकाने सदर डाय हा वापराच्या दृष्टीने पूर्णतः सुरक्षीत असल्याचे दर्शविले परंतु वापरास तो डाय सुरक्षीत नसल्याचे सिद्ध झाले. उंदरांवर त्याचा वापर केल्यावर उंदरांना गाठी आल्याचे आढळले तसेच प्रयोगिक तत्वावर दोन महीलांवर त्याचा वापर केल्यावर त्यामुळे स्तनांचा कर्करोग होण्याची शक्यता वाढल्याचे दिसून आले.

(१) उत्पादक उत्तरदायी आहे का? का?

(२) ग्राहकाला कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे? का?

(ब) अबक आणि कंपनी, या सॉलीसीटर फर्मने 'एक्स' ला कारकून म्हणून नियुक्त केले. सदर फर्मचे जास्तीत जास्त काम तो करायचा. सुप्रीया ही एक विधवा होती आणि तिच्याकडे काही कॉटेजेसची मालकी होती. ती सदर कॉटेजेसची विक्री करण्यासाठी सॉलीसीटर फर्ममध्ये गेली आणि एक्सला भेटली. त्याने संपत्तीच्या विक्रीसाठी महत्वाचे आहेत असे सांगून तिला फसवणुकीने कॉटेजेसच्या हस्तांतरणाचे कागदपत्रे त्याच्या नावाने करण्यास प्रेरित केले. नंतर त्याने ती संपत्तीची अप्रामाणिकपणे व स्वतःच्या फायद्यासाठी विल्हेवाट लावली. सुप्रीया ने फर्मवर दावा केला.

(१) सुप्रीया यशस्वी होईल? का?

(२) अ.ब.क. आणि कंपनीला कोणते बचाव उपलब्ध आहेत? का?

(क) 'अ' हा एक रोमन कॅथलिक चॅपेलच्या समोर रहात होता ज्याचा धर्मगुरू 'ब' आहे. सदर चॅपेलची घंटा रात्रंदिवस वाजत असल्यामुळे 'अ' ला उपद्रव होतो.

(१) कोण उत्तरदायी आहे? इथे कोणत्या प्रकारच अपकृत्य घडले आहे? का?

(२) 'अ' ला कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे? का?

१२

प्र. ४. सविस्तर उत्तरे द्या (कोणतेही चार) :-

- (अ) 'अपकृत्य'च्या दाव्यामध्ये कोणते सर्वसामान्य बचाव उपलब्ध आहेत.
 (ब) ग्राहक म्हणजे काय? ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ चे ध्येय आणि उद्दिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा.
 (क) सक्त जबाबदारी तत्वाची तर्कसंगती रेलँड वि फ्लेचर या खटल्याच्या आधारे स्पष्ट करा.
 (ड) अब्रुनुकसानी म्हणजे काय? लेखी आणि मौखिक बदनामी मधील फरक लिहा?
 (इ) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ नुसार ग्राहक तक्रार निवारण यंत्रणेची त्रिस्तरीय रचना स्पष्ट करा.
 (फ) 'डॅमनम साईन इंजुरीया' आणि 'इंजुरीया साईन डॅमनम' संयुक्तिक केस लॉचे आधारे चर्चा करा.

४८

२-----

QP Code : 17690

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N. B. : (1) All questions are compulsory.
 (2) Cite case law wherever necessary.
 (3) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in not more than two sentences each :- 20
- Define Battery.
 - What is 'Appropriate Laboratory' under the consumer Protection Act, 1986?
 - What is 'Legal Damage'?
 - What does 'Volenti Non Fit injuria' mean?
 - Define the term 'Deficiency' under Consumer Protection Act, 1986.
 - What is Liability by Ratification?
 - State the Jurisdiction of State Commission?
 - What is meant by 'Scienter's Rule'?
 - What is non feasant?
 - Name any two Extra Judicial Remedies available under Torts.
2. Short notes (any four) :- 20
- Donoghue v/s Stevenson
 - Contributory Negligence
 - Consumer
 - Strict Liability
 - Wagon Mound's case
 - Complaint
3. Solve (any two) :- 12
- A, B, C and D were ship owners who shipped tea from one port to another, combined together to drive 'F', who was a rival ship owner, out of Trade. 'F' suffered heavy losses.
 - Explain the relevant maxim.
 - Is 'F' entitled to any remedy? Give reasons.
 - In an advertisement of hair dye the manufacturer claimed that the product was very safe. However the evidence showed that it was not so and on the use on rats it was seen that rats suffered from tumours. Experimental use on women showed that it enhances the possibility of cancer.
 - Is the manufacturer liable and why?
 - What is the remedy available to a consumer and who can file the complaint under the consumer Protection Act, 1986?

CX-Con. 9991-14.

[TURN OVER

(c) At a school there was a rule prohibiting smoking in the premises. A student was found smoking in the market and so the school master next day administered him five strokes with a cane.

(i) What is the defence available to school master?

(ii) What are the limitations on the defence as well as the recent developments on the issue of incorporating corporeal punishment on children?

4. Answer in detail (any four) :-

48

- What is the rationale of strict liability and Absolute Liability? Cite the relevant cases.
- What is meant by contributory Negligence? Explain the Doctrine along with the exceptions citing relevant case laws.
- What are the various consumer forums under the consumer protection Act, 1986 and write a note on the forum at the state level?
- What are the aims and object of the consumer Protection Act, 1986 and what do you mean by a consumer dispute?
- Elucidate on damnum sine injuria and injuria sine damno citing relevant case laws.
- Write a note on contract of services with reference to vicarious liability.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 (२) योग्य ठिकाणी संबंधित न्यायनिर्णय लिहा.
 (३) उजवीकडे नमूद केलेले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. प्रत्येकी दोनपेक्षा अधिक व्याख्यात उत्तरे देऊ नका :-

२०

- 'बॅटरी' व्याख्या लिहा.
- ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'समुचित प्रयोग शाळा' म्हणजे काय?
- 'कायदेशीर हानी/क्षती/नुकसान' म्हणजे काय?
- 'व्हालेंटी नॉन फिट इंजुरिया' म्हणजे काय?
- ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'कमतरता' संज्ञेची व्याख्या सांगा.
- अनुमोदनाने (रॅटिफिकेशन) आलेली जबाबदारी म्हणजे काय?
- राज्य आयोगाचे (ग्राहक) कार्यक्षेत्र स्पष्ट करा.
- 'सिस्टर रूल' म्हणजे काय?

[TURN OVER]

(ई) 'नॉन फिनन्स' म्हणजे काय?

(ज) क्षती / अपकृत्यांगत उपलब्ध असलेले कुठलेही दोन अन्यायिक उपाय सांगा.

२. टिपा (कुठल्याही चार) :-

(अ) डोनोव्हू विरुद्ध स्टिव्हेनसन

(ब) हानीसहाय्यक निष्काळजीपणा

(क) ग्राहक

(ड) ठोस जबाबदारी/सक्तीची जबाबदारी

(इ) वॅगन माऊंड केस/खटला

(फ) तक्रार

२०

३. सोडवा (कुठलेही दोन) :-

(अ) अ, ब, क आणि ड जहाजाचे मालक आहेत, जे जहाज एका बेटावरून दुसऱ्या बेटावर चहा पोहचवते, एकत्र मिळून त्यांनी फ या प्रतिस्पर्धी जहाज मालकाला व्यापारातून हकलायचा / दूर करण्याचा प्रयत्न केला. 'फ'ला प्रचंड नुकसान सोसावे लागले.

(१) योग्य ते तत्त्व स्पष्ट करा.

(२) 'फ'ला उपाय उपलब्ध आहे का? कारण द्या.

१२

(ब) एका हेअर डायच्या जाहिरातीमध्ये हेअर डाय बनविणाऱ्यांनी तो हेअर डाय प्रसिद्ध करताना पूर्णपणे सुरक्षित आणि उपयोगित आहे असे स्वतःच्या वतीने प्रसिद्ध केले. परंतु ते सुरक्षित नसल्याचे पुरावे जमा करण्यात आले. त्या हेअर डायचा उंदरांवर प्रयोग केला तर त्यांना ट्यूमर झाला आणि स्त्रियांवर प्रयोग केला असता त्यांना स्तनांचा कर्करोग होण्याच्या शक्यतेत वृद्धी होईल असे समजले.

(१) उत्पादन करणारा जबाबदार आहे का आणि का?

(२) ग्राहकांना कुठले उपाय उपलब्ध आहेत आणि तक्रारदार म्हणून ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत कोण तक्रार करू शकतो?

(क) शाळेच्या आवारात धुप्रपान करण्यास मनाई होती. एक विद्यार्थी बाजारात धुप्रपान करताना आडळला आणि शाळेच्या मुख्याध्यापकांनी दुसऱ्या दिवशी त्याला छडीने पाच फटके पारले.

(१) शाळा मुख्याध्यापकांना उपलब्ध असलेले बचाव / युक्तिवाद

(२) बचाव / युक्तिवादावर असलेल्या मर्यादा आणि लहान मुलांना शारीरिक शिक्षा देण्यासंदर्भात नुकत्याचा झालेल्या घडामोडी सांगा.

४. उत्तरे घा (कुठलेही चार) :-

४८

- (अ) सक्तीची जबाबदारी (स्ट्रिक्ट) आणि थेट (अॅबसोल्युट) जबाबदारी संदर्भात असलेले बौद्धिक तत्त्व स्पष्ट करा. संदर्भात योग्य ते न्यायनिर्णय सांगा.
- (ब) हानीसहाय्यक निष्काळजीपण म्हणजे काय? योग्य आणि संदर्भीत न्यायनिर्णय सांगून तत्त्व स्पष्ट करा.
- (क) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत असलेले ग्राहक मंडळ / मंच सांगा आणि राज्यस्तरीय ग्राहक मंचावर टीप लिहा.
- (ड) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ चे हेतू आणि उद्देश्य सांगा आणि 'ग्राहक तंटा' म्हणजे काय स्पष्ट करा.
- (इ) इजेशिवाय नुकसान आणि नुकसानीशिवाय इजा, संदर्भीत न्याय निर्णयांतर्गत स्पष्ट करा.
- (फ) अप्रत्यक्ष जबाबदारी संदर्भात सेवेचा करार स्पष्ट करा.

CX-Con. 9991-14.

Q.P. Code : 13015

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Write case laws wherever necessary.

1. Answer in not more than two sentences.

20

- (a) What is tort?
- (b) State two reasons as to why tort cases are not filed in India frequently.
- (c) Which are the two maxims on which the principle of vicarious liability is based?
- (d) What is motive and is it necessary to determine liability in torts?
- (e) What is libel and slander?
- (f) What are the extra judicial remedies?
- (g) What are Circuit benches?
- (h) When can any person be disqualified from becoming a member under the Consumer Protection Act, 1986?
- (i) What is Appropriate laboratory?
- (j) What does Accord and satisfaction mean?

20

2. Short notes. (Any 4)

- (a) Discharge of torts
- (b) Trespass and Trespass ab initio
- (c) Complaint
- (d) Nuisance
- (e) Unfair Trade Practices
- (f) Contributory Negligence

12

3. Solve giving reasons. (Any 2)

- (a) The conductor allowed the passengers to sit on the roof of the bus. The bus met with an accident after some time and some passengers are injured.
 - (i) Explain the tort committed by the conductor and the defense available to him.
 - (ii) Explain the tort committed by the passengers sitting on the roof.
- (b) A person's dog which had the tendency to bite, bit a child.

[TURN OVER

Q.P. Code : 13015

2

- (i) What is the liability of the owner of the dog?
- (ii) Will the answer change if the animal was a deer in a zoo?
- (c) A flat was purchased by 'A' which was to be fully furnished as per the agreement but on possession 'A' noticed that some of the furnitures were missing.
 - (i) Does 'A' have a remedy? Give reasons.
 - (ii) What is 'defect' and 'deficiency' as per the Consumer Protection Act, 1986?

48

4. Answer in detail. (Any 4)

- (a) What is the rationale of Strict liability and Absolute liability? Cite relevant cases.
- (b) What is meant by contributory negligence? Explain the doctrine along with the exceptions citing relevant cases.
- (c) Discuss the various Consumer Forums under the Consumer Protection Act, 1986.
- (d) What are the General Defences available in an action of tort?
- (e) What is meant by the term 'Consumer'? Explain in detail aims and objects of the Consumer Protection Act, 1986.
- (f) What is defamation and discuss various defenses in a tort of defamation?

[TURN OVER

FN-Con. 4450-15.

Q.P. Code : 13015

३

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडे नमूद केलेले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) योग्य ठिकाणी संबंधित न्यायनिर्णय लिहा.

१. प्रत्येकी दोन वाक्यात उत्तरे लिहा.

20

- (अ) अपकृत्य म्हणजे काय ?
(ब) अपकृत्यांतर्गत दावे भारतात वारंवार केले जात नाहीत, कोणतेही दोन कारणे द्या .
(क) अप्रत्यक्ष जबाबदारी कुठल्या दोन विधी सुक्तांवर आधारित आहे ?
(ड) हेतू म्हणजे काय ? अपकृत्यांतर्गत जबाबदारी निर्धारित करण्यासाठी हेतूची गरज असते का ?
(इ) 'लेखी' आणि 'मौखिक' बदनामी म्हणजे काय ?
(फ) अन्यायिक उपाय लिहा.
(ग) 'परिक्रम न्यायमंडळे' म्हणजे काय ?
(ह) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ नुसार एखादी व्यक्ती सभासद होण्यास केव्हा अपात्र ठरते ?
(य) 'समुचित प्रयोगशाळा' म्हणजे काय ?
(ज) तडजोड आणि समाधान म्हणजे काय ?

२. थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

- (अ) अपकृत्य जबाबदारीतून मुक्तता
(ब) अतिक्रमण आणि सुरुवातीपासून अतिक्रमणास प्रवृत्त.
(क) तक्रार
(ड) उपद्रव
(इ) अयोग्य/अनुचित व्यापार पद्धती
(फ) हानिसह्यकारक निष्काळजीपणा

३. कारणांसहित उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- (अ) प्रवासी वाहनाच्या संचालकाने प्रवाशांना वाहनाच्या टपावर बसायची परवानगी दिली.
प्रवासी वाहनाचा काही वेळानंतर अपघात झाला आणि काही प्रवासी जखमी झाले.
(१) प्रवासी वाहनाच्या संचालकाचे अपकृत्य स्पष्ट करा आणि त्याला उपलब्ध असलेले बचाव सांगा.
(२) टपावर बसलेल्या प्रवाशांचे अपकृत्य स्पष्ट करा.

FN-Con. 4450-15.

(मागे पहा)

7

- (ब) एका व्यक्तिच्या कुत्र्याला चावण्याची सवय/वृत्ती आहे, तो लहान मुलाला चावतो.
(१) कुत्र्याच्या मालकाची जबाबदारी स्पष्ट करा.
(२) जर ते प्राणी संग्रहालयातील हरीण असते तर उत्तर बदलेल का ?
- (क) 'अ' ने एक सदनिका विकत घेतली. करारानुसार ती पूर्णपणे सुशोभित / सुसज्ज हवी होती. ताबा घेतल्यानंतर 'अ' च्या लक्षात आले की ती सदनिका पूर्णपणे सुसज्ज नाही.
(१) 'अ' ला काही उपाय आहेत का ? कारण द्या.
(२) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ नुसार "उणीवा" आणि "कमतरता" म्हणजे काय ?

४. सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

48

- (अ) सक्तीची जबाबदारी आणि आत्यंतिक दायित्व / थेट जबाबदारी संदर्भात असलेले बौद्धिक तत्त्व स्पष्ट करा. संबंधित न्याय निर्णय लिहा.
- (ब) हानिसहाय्यक निष्काळजीपणा म्हणजे काय ? योग्य आणि संदर्भित न्यायनिर्णय सांगून तत्त्व स्पष्ट करा.
- (क) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत असलेले ग्राहक मंडळ/मंच सांगा.
- (ड) अपकृत्यांतर्गत उपलब्ध असलेले सर्वसाधारण बचाव सांगा.
- (इ) ग्राहक म्हणजे काय ? ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६चे हेतू आणि उद्देश्य सविस्तरपणे सांगा.
- (फ) बदनामी म्हणजे काय ? आणि बदनामी अपकृत्यांतर्गत उपलब्ध असलेले बचाव सांगा.

sem 5 BLS

TORT

sem 1 LLB

20 APR 2016

QP Code : 25922

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All question are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Write relevant case laws wherever necessary.

1. Answer the following in not more than two sentences : 20
- (a) What is meant by Trespass ab-initio?
 - (b) Define Slander.
 - (c) Define 'Vis major'.
 - (d) What are exemplary damages?
 - (e) What is false imprisonment?
 - (f) What is Appropriate laboratory?
 - (g) Which are the two maxims on which the principle of vicarious liability is based.
 - (h) Explain scienter rule.
 - (i) Define the term Restrictive trade practice under Consumer Protection Act, 1986.
 - (j) Define the term 'Manufacturer' under Consumer Protection Act, 1986.
2. Short notes (any four) : 20
- (a) Assault and Battery
 - (b) Libel
 - (c) Unfair trade practice
 - (d) Volenti non fit injuria
 - (e) Wagon Mound case
 - (f) Consumer Protection Council
3. Solve (any two) : 12
- (a) A child of five years throws a stone and breaks the window of a Mercedes car.
 - (i) Is the child liable in torts? Give reasons.
 - (ii) Are the parents of the child liable? Give reasons.
 - (b) A couple visit a 5 star hotel and order for food. The hotel staff serves the food after an hour which is also not prepared properly.
 - (i) Is this deficiency in service? Explain.
 - (ii) Distinguish 'Deficiency' with 'Defect'.
 - (c) A minor of 12 years obtains a loan of 300 pounds by falsely representing his age.
 - (i) Is the minor liable under contract or tort? Explain.
 - (ii) Is the minor liable under crimes? Give two points of distinction between crime and tort.

TURN OVER

DB-Con. 419-16.

4. Answer in detail (any four) :

- (a) What is meant by contributory Negligence? Explain the doctrine and state the exceptions of contributory negligence citing relevant case laws.
- (b) What is meant by 'Consumer'? Explain in detail the Aims and Objects of the Consumer Protection Act, 1986.
- (c) Explain the procedure of the district forum under the consumer protection Act, 1986.
- (d) Discuss 'damnum sine injuria' and 'injuria sine damno' citing relevant case laws.
- (e) How are damages calculated under Law of torts? Discuss the different kinds of damages awarded under torts.
- (f) Write a note on 'trespass to property'.

16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 4/20/2016 9:34:01 AM MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 4/20/2016

TURN OVER

DB-Con. 419-16.

३
(मराठी अनुवाद)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) योग्य ठिकाणी संबंधीत न्याय निर्णय लिहा.
(३) उजवीकडे नमुद अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. प्रत्येकी दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

- (अ) पहिल्यापासून / सुरुवातीपासून अतिक्रमण म्हणजे काय ?
(ब) 'मौखिक बदनामी' व्याख्या लिहा.
(क) व्याख्या लिहा - "दैवी कृत्य".
(ड) दंडात्मक नुकसान भरपाई कुठल्या आहेत ?
(इ) 'गैरकायदेशीर कारावास' म्हणजे काय ?
(फ) 'समुचित प्रयोगशाळा' म्हणजे काय ?
(ग) कुठल्या दोन कायदेशीर गृहितकांवर अप्रत्यक्ष जबाबदारीचे तत्त्व आधारित आहे ?
(ह) 'सिस्टर रुल / नियम' म्हणजे काय ?
(य) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६, अंतर्गत निर्बंधित व्यापार पध्दती व्याख्या लिहा.
(ज) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'उत्पादनकर्ता' व्याख्या लिहा.

२०

२. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- (अ) हल्ला आणि प्रहार
(ब) लिखित बदनामी
(क) अप्राणिक व्यापार पध्दती
(ड) व्हालेंटी नॉन फिट इंजूरिया (इजा)
(इ) वॅगन माऊंड केस / न्यायनिर्णय / खटला
(फ) ग्राहक संरक्षण मंच

२०

३. सोडवा (कोणतेही दोन) :

- (अ) पाच वर्षांच्या एका मुलाने दगड फेकला आणि मर्सिडिज कारच्या खिडकीची काच तुटली.
(१) लहानमुल अपकृत्यांतर्गत जबाबदार आहे का ? कारण सांगा.
(२) लहानमुलाचे पालक जबाबदार आहेत का ? कारण सांगा.

१२

TURN OVER

x

QP Code : 25922

४

(ब) एक जोडप पंचतारांकीत हॉटेलमध्ये जात आणि जेवणाची ऑर्डर देत. हॉटेलच्या कर्मचाऱ्यांनी केवळ एक तासानंतर जेवण वाढले, आणि ते सुध्दा रुचकर नव्हते.

(१) सेवेत कमतरता आहे का? स्पष्ट करा.

(२) उणिव आणि कमतरता फरक स्पष्ट करा.

(क) १२ वर्षांच्या एका अज्ञान मुलाने सज्ञान असल्याचे भासवून ३०० पौडंचे कर्ज मिळवले

(१) अज्ञान मुलगा कशाच्या अंतर्गत जबाबदार आहे करार का अपकृत्य? स्पष्ट करा.

(२) अज्ञान मुलगा गुन्ह्यांतर्गत जबाबदार आहे? दोन मुद्दे सांगा. गुन्हा आणि अपकृत्य मधील फरकाचे.

४. सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

४८

(अ) हानीसहाय्यक निष्काळजीपणा म्हणजे काय? योग्य आणि संदर्भीत न्यायनिर्णय सांगून तत्त्व स्पष्ट करा आणि या तत्त्वाशी संबंधीत असलेले अपवाद सांगा.

(ब) 'ग्राहक' म्हणजे काय? ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ चे हेतू आणि उद्देश्य सविस्तरपणे सांगा.

(क) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत जिल्हा ग्राहक मंचाचे कार्यकाज सांगा.

(ड) 'हानीशिवाय इजा' आणि 'इजेशिवाय हानी' योग्य आणि संबंधीत न्यायनिर्णयासहीत चर्चा करा.

(इ) अपकृत्य / क्षती कायद्यांतर्गत नुकसान भरपाई कशी निश्चित केली जाते? अपकृत्य कायद्यांतर्गत दिली जाणारी विविध प्रकारची नुकसान भरपाई.

(फ) मालमत्ते संबंधीत अतिक्रमण, टिप लिहा.

Q.P. Code :07940

[Time: Three Hours]

[Total Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory
 2. Figures to right indicate full marks
 3. Cite relevant case laws wherever required

Q.1 Attempt the following in not more than two sentences each:

20 Marks

- A) What is meant by 'malfeasance'?
- B) Define 'tort' as per Winfield.
- C) Define 'vis major'.
- D) What is meant by 'joint tortfeasors'?
- E) What is 'battery'?
- F) What is 'appropriate laboratory'?
- G) Which maxim defines defense of consent?
- H) Explain the scienter rule.
- I) State penalty for filing frivolous complaint under Consumer Protection Act, 1986.
- J) What is the limitation period for filing a complaint under Consumer Protection Act, 1986?

Q.2 Write short notes (any 4)

20 Marks

- A) Pigeon hole theory
- B) Damages
- C) Unfair trade practice
- D) Malicious prosecution
- E) Wagon mound case
- F) Appeal under Consumer Protection Act, 1986

Q.3 Solve any two of the following problems:

12 Marks

- A) 'X' started classes in the neighborhood of 'B' because of which 'B' incurred heavy loss as his classes students diverted to 'X's classes.
 - i) Whether Mr. X liable in torts? give reasons
 - ii) Give two points of distinction between *injuria sine damnum* and *damnum sine injuria*.
- B) 'X' undergone an eye surgery in Charitable medical camp and lost his eye.
 - i) Can he file case against Charity trust?
 - ii) What is deficiency in service? Explain.

(P.T.O.)

Q.P. Code :07940

- C) An employee, Mr. Y, a security guard working on payroll of Mr. X a lawyer. Commits a fraud after working hours.
- i) Is Mr. X liable under contract or tort? Explain.
 - ii) Is Mr. X liable under crimes? Give two points of distinction between crime and tort.

48 Marks

Q.4 Answer in detail (any 4)

- A) What is meant by contributory negligence? Explain the doctrine and state the exceptions of contributory negligence citing relevant case laws.
- B) What is meant by consumer? explain in detail the aims and objects of the Consumer Protection Act, 1986
- C) State the three tier system of solving consumer complaint under the Consumer Protection Act, 1986
- D) How are damages calculated under law of torts? discuss the different kinds of damages awarded under torts
- E) What is meant by defamation? State defenses available for tort of defamation.
- F) What is a nuisance and state defense for nuisance under torts.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रासंगिक समस्या कारणांसहित सोडवा.

१२ गुण

अ) 'क्ष' ने 'ब' च्या खासगी वर्गाजवळच स्वतःचे खाजगी वर्ग सुरु केले, ज्यामुळे 'ब' चे काही विद्यार्थी 'क्ष' च्या खासगी वर्गाकडे वळले आणि त्यामुळे 'ब' ला मोठे नुकसान सोसावे लागले.

- १) अपकृत्यांतर्गत 'क्ष' नुकसानीस जबाबदार आहे का? कारणांसहित उत्तरे द्या.
- २) हानीशिवाय इजा आणि इजेशिवाय हानी यातील दोन फरक सांगा.

ब) धर्मदायी संस्थेच्या वैद्यकीय शिबीरात 'क्ष' ने त्याच्या डोळ्याची शस्त्रक्रिया करवून घेतली आणि त्याने त्याचा डोळा गमावला.

- १) 'क्ष' धर्मदाय संस्थेविरुद्ध खटला दाखल करू शकतो का?
- २) सेवेत कमतरता /उणीव म्हणजे काय? स्पष्ट करा.

क) सुरक्षा कर्मचारी श्रीयुत 'य' हे श्री 'क्ष' या वकिलांकडे वेतनपटावर कर्मचारी म्हणून काम करतात कामाच्या रोजच्या वेळेनंतर त्यांनी लबाडीचे अपकृत्य केले.

- १) श्री 'क्ष' हे करारांतर्गत का अपकृत्यांतर्गत जबाबदार आहेत ? स्पष्ट करा.
- २) श्री 'क्ष' गुन्हेगारी कायद्यांतर्गत जबाबदार आहेत का? गुन्हा आणि अपकृत्य यांच्यातील कुठलेही दोन फरकांचे मुद्दे सांगा.

प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कुठलेही चार)

४८ गुण

अ) हानीसहाय्यक निष्काळजीपणा म्हणजे काय? संबंधित कायद्याचे तत्वस्पष्ट करा आणि निगडीत असलेले अपवाद संबंधित न्यायनिर्णयांचा संदर्भ देऊन स्पष्ट करा.

ब) ग्राहक म्हणजे काय ? ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ चे उद्देश आणि हेतू तपशीलवारपणे स्पष्ट करा.

क) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत ग्राहक तक्रार निवारण करण्याची त्रिस्तरीय यंत्रणा सांगा.

ड) अपकृत्यांतर्गत नुकसान भरपाई कशी मोजली जाते? अपकृत्यांतर्गत देण्यात येणाऱ्या विविध नुकसान भरपाई सांगा.

इ) बदनामी म्हणजे काय? अपकृत्यांतर्गत असलेले बदनामी संबंधित बचाव सांगा.

फ) उपद्रव म्हणजे काय आणि अपकृत्यांतर्गत उपद्रवाशी संबंधित उपलब्ध असलेले बचाव सांगा.

Q.P. Code :07940

(मराठी रुपांतर)

[वेळ: तीन तास]

[एकूण गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

- पूर्व सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य.
२. शक्य तिथे संदर्भित न्यायनिर्णय लिहा.
३. उजवीकडे नमूद अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील प्रश्नाची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा.

२० गुण

- अ) माल फिजन्स म्हणजे काय?
ब) विनफील्डनुसार 'अपकृत्याची' व्याख्या लिहा.
क) 'दैवी कृत्य', व्याख्या लिहा.
ड) 'संयुक्त अपकृत्यकर्ते', म्हणजे काय?
इ) 'प्रहार', म्हणजे काय?
फ) 'समुचितप्रयोग शाळा', म्हणजे काय?
ग) कायद्याची कुठली उक्ती/नीतीवचन समतीच्या बचावाची व्याख्या दर्शविते.
ह) 'सायंटर नियम', म्हणजे काय?
य) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत क्षुल्लक / गाभीर्य नसलेली ग्राहक तक्रार केल्यास किती दंड दयावा लागतो सांगा.
ज) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत ग्राहक तक्रार किती दिवसात 'तक्रार' म्हणून नोंदवली पाहिजे?

प्र.२ टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

२० गुण

- अ) पिजन होल सिद्धांत
ब) नुकसान भरपाई
क) अप्रामाणिक व्यापार पद्धती
ड) व्देष भावनेने केलेली फीर्याद
इ) वॅगन माऊड खटला
फ) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत अपील

(पुढे पहा.)

QP Code : 302702

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All the questions are **compulsory**
(2) Figures to right indicate full marks.
(3) Cite relevant Case Laws wherever possible.

1. Answer the following in not more than **two** sentences. 20

- (A) What do you mean by Volenti non fit injuria?
- (B) What is Trespass ab initio?
- (C) Define 'Tort'.
- (D) What is Private Nuisance ?
- (E) What is conversion by Destruction.
- (F) What are Defective Goods.
- (G) What do you mean by 'Accord' and 'Satisfaction'?
- (H) Define 'Appropriate Laboratory' as per consumer Protection Act, 1986.
- (I) Define 'Deficiency' under Consumer Protection Act, 1986.
- (J) What are the extra Judicial remedies available for torts.

2. Short notes (any **four**) 20

- (A) Ubi jus ibi remedium
- (B) Actio personalis moritur cum persona Scianter's rule.
- (C) Contributory Negligence of Children
- (D) Consumer
- (E) Innuendo
- (F) Scianter Rule

3. Solve (**Any 2**) 12

- (A) Mr. A parked his car in a street and left his dog inside. The dog had always been quite and docile. As Mr. B was walking past the car, the dog, which had been barking and jumping about in a Car, Smashed a glass panel and a splinter entered Mr. B's left eye, and the lost his eyesight
- (i) What is the remedy available to Mr. B?
 - (ii) Will the answer change if dog is violent and aggressive generally?

[TURN OVER]

(B) At the end of journey, 'A', the conductor of an Omni bus Company, in the temporary absence of the bus driver, began to drive the bus for the purpose of turning it round for the return journey. In doing so he ran upon Mr. B?

- (i) Is there any remedy available to Mr. B? Explain.
- (ii) What would be the answer if the driver of the bus is driving the bus?

(C) In the advertisement of hair dye, the manufacturer of hair dye represents that consumer would be quite safe in respect of Self spreading dye but evidence showed that its use was not quite safe. On its use on rats showed that rats suffered from tumors and on its experimental use on two women showed that it enhances possibility of cancer

- (i) Is the manufacturer liable for the advertisement? Explain
- (ii) How does it differ from Restrictive Trade Practice?

4. Answer in detail (Any four)

- (i) Who are persons who can and cannot be sued in torts?
- (ii) Name the defences available to defendant for tortious acts with special emphasis on any four of them.
- (iii) What is defamation? Explain libel and slander, citing relevant case-law
- (iv) Explain district consumer disputes redressal agency under the consumer protection Act, 1986.
- (v) Write a note on (i) Evolution of consumer laws
(ii) Aims and objects of Consumer Protection Act, 1986.
- (vi) Explain fully the principle of absolute liability, with special reference to Rylands Vs. Fletcher.

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N. B. : 1. All questions are compulsory
2. Cite relevant Case Laws whenever necessary
3. Figures to right indicate full marks

Q.1 Answer in two to three lines.

- What is meant by an exemplary damages?
- What is express malice?
- What is 'malfeasance' and "non-feasance"?
- What is the accord and satisfaction?
- What is meant by liability by ratification?
- What is distress damage feasant?
- What is mayhem?
- What is the meaning of trespass ab initio?
- Give 2 instances is not a consumer?
- Who is a trader according to unfair trade practices?

Marks 20

Q.2 Write short notes (any 4)

- Consumer Dispute.
- Central consumer protection council.
- Characteristics of tort.
- False imprisonment.
- Extra judicial Remedies.
- Contributory negligence.

Marks 20

Q.3 Solve any two.

- Mr. A employed an independent contractor Mr. Q to construct a drainage system. During the work the contractor left a heap of gravel on the road. Mr. A was warned by police to remove the heap of gravel so he undertook to cart the gravel away. Mean time a passerby Mr. Z slipped upon the heap of gravel and was injured. Mr. Z wants to claim damages.
 - Against whom should Mr. Z should claim the damages? Explain
 - What is the defence available?
- 'A' was a manager of Tom Ltd. A firm dealing to ladies clothes for several years, 'A' was known to her customer as Miss Tom. 'A' after leaving the service of Tom Ltd. Started a rival establishment in the name of Miss Tom. On seeing this Tom Ltd. Sued 'A'.
 - Name and explain the tortious activity for which Tom Ltd. Can sue 'A'?
 - Advice 'A' on the same.
- A consumer demanded packed tin of mango pulp of Rs. 50/- form a shop. But as he opened there was Strawberry pulp inside the packet. Which costed Rs. 80/-. But as he returned it to shopkeeper, shopkeeper refused to accept it and demanded more Rs. 30/-.
 - Can shopkeeper recover Rs. 30/- from consumer? Why?
 - Advise consumer. On the same.

Marks 12

8105 - mt

J-1002-811

L0111 & L0615 / L0112 TORT & CONSUMER PROTECTION LAW

Q. P. Code : 29862

Q.4 Answer the following question. (any 4)

Marks 48

- a) Explain the concept of vicarious liability with the help of master and servant relationship.
- b) State any 8 defenses available in tort.
- c) Explain the theories of remoteness of damages.
- d) State the requisites of valid defamation along with its defenses.
- e) What is principle of strict liability? Explain it with reference to
- f) Explain district consumer disputes redressal agency under consumer protection act 1986.

[वेळ: तीन तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper

- सूचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. आवश्यक तिथे न्यायालयीन निवाडे लिहा.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा ?

- अ) अनुकरणीय हानी म्हणजे काय ?
ब) व्यक्त आकस म्हणजे काय?
क) बेकायदेशीर कृत्य (Malfeasance मालफिझनस) व नॉनफिझनस म्हणजे काय?
ड) सामजस्य व समाधान म्हणजे काय?
इ) मंजूरीद्वारे दायित्व स्विकारणारे म्हणजे काय?
फ) डिस्ट्रेस डॅमेज फिजन्स कशास म्हणतात?
ग) 'लढाऊ अवयवांची हत्या' (मेहेम) म्हणजे काय?
ह) ट्रेसपास अँड इनइशो कशास संबोधिले जाते?
ई) कोणती व्यक्ती ग्राहक नसते? दोन उदाहरणे द्या.
ज) अनुचित व्यापारी पद्धती नुसार 'व्यापारी' कोणास म्हण्टले जाते?

प्र. २ टिपा द्या (कोणत्याही चार)

- अ) ग्राहक वाद
ब) मध्यवर्ती ग्राहक संरक्षण समिती
क) अपकृत्याची वैशिष्ट्ये
ड) चुकीची कैद
इ) न्यायालया व्यतिरिक्त उपाययोजना
फ) सहयोगी निष्काळजीपणा

प्र. ३ सोडवा. (कोणतेही दोन)

अ) श्री 'ए' ह्यानी गटासच्या कामाच्या बांधकामासाठी श्री 'क्यू' ह्या स्वतंत्र कंत्राटदारची नेमणूक केली काम चालू असताना कंत्राटदाराने कोढलेल्या गाळाचा ढिगा रस्त्यावर ठेवला. श्री 'ए' ह्यांना पोलिसांनी गाळाच्या संदर्भात समज दिल्याने गाळ हटविण्यासाठी त्यांनी गाडी आणली. मध्यतरीच्या काळात श्री 'झेड' हे गाळावरून घसरून पडले व त्यांना दुखापत झाली श्री. 'झेड' यांना नुकसान भरपाई हवी आहे.

- i) श्री 'झेड' कोणाकडून नुकसान भरपाई मागू शकतात? स्पष्ट करा.
ii) बचावाचा कोणता मुद्दा उपलब्ध आहे?

- ब) टॉम लि. ह्या महिलांच्या कपड्यांच्या कंपनीत 'ए' ही मॅनेजर ह्या पदावर काम करीत आहे. बरेच वर्षे ग्राहक 'ए' हीला श्रीमती टॉम लि. कंपनीची नोकरी सोडल्यानंतर 'ए' ह्यांनी श्रीमती टॉम नावाची स्वतंत्र कंपनी चालू केली हे बघितल्यावर टॉम लि. ने 'ए' वर दावा दाखल केला.
- i) कोणत्या अपकृत्यासाठी टॉम लि. 'ए' वर दावा दाखल करेल? स्पष्ट करा.
- ii) वरील घटनेसाठी 'ए' ह्यांना सल्ला द्या.
- क) ग्राहकाने ५० रू चा आंब्याचा रस दुकानदाराकडून मागितला पण त्याने उघडल्यावर त्यात स्ट्रीबेरी रस मिथाला त्याची किंमत ८० रू होती म्हणुन तो दुकानदाराने परत करण्यास गेला असता, दुकानदाराने तो परत घेण्यास नकार दिला व उर्वरित ३० रू ची मागणी केली.
- i) दुकानदार ग्राहकाकडून ३० रू वसूल करून घेऊ शकतो का?
- ii) ग्राहकास ह्या साठी सल्ला द्या.

प्र. ४ कोणत्याही चार प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या .

- अ) मालक व नोकर या नात्यावरून प्रातिनिधिक दायित्व (व्हायकॅरियस दायित्व) ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) नुकसान भरपाईच्या कायद्यामधील बचावाचे आठ मुद्दे सांगा.
- क) दुरान्वयाने नुकसान भरपाईचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ड) बदनामी सिद्ध करण्यासाठी कायद्याने आवश्यक असलेले घटक व बचावाचे मुद्दे स्पष्ट करा.
- इ) रिलॅन्ड विरुद्ध फ्लेचर ह्या दाव्याच्या आधारे कटोर दायित्व ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंचची माहिती द्या.

(४८)

29/6/18

Torts & Consumer prot.

LLB sem-I

BLS sem-II

Q.P. Code: 33696

[Time: Three Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Cite relevant case laws wherever possible.

Q.1 Answer the following in not more than two sentences.

- A. Define 'Tort'.
- B. What does 'Accord' and 'Satisfaction' mean?
- C. What are Extra Judicial Remedies?
- D. What is 'Battery'?
- E. Explain the terms 'Malfeasance' and 'Misfeasance'.
- F. What does 'Volenti Non fit Injuria' mean?
- G. Explain Scianter Rule
- H. Define the term 'Appropriate Laboratory' under Consumer Protection Act, 1986.
- I. Define the term 'complainant' under consumer Protection Act, 1986.
- J. Define the term 'deficiency' under Consumer Protection Act, 1986

20

Q.2 Short Notes (any four)

- a. Nuisance
- b. Consumer
- c. Central Consumer Protection Council
- d. Six carpenter's case
- e. Res Ipsa Loquitur.
- f. Libel.

20

Q.3 Solve (any Two)

- A. A barrel of flour rolled out of an open window from the first floor of Asha's house and fell upon Divya who was going on a public street passing by the side of Asha's house and injured her.
 - i) Who is liable? Why?
 - ii) What is contributory Negligence?
- B. At the end of journey 'A' the conductor of an Omnibus company, in the temporary absence of the bus driver, began to drive the bus for turning it round for the return journey, in doing so he ran upon Mr. 'B'.
 - i) Is there any remedy available to Mr. 'B'? Why?
 - ii) What would be the effect if the driver of the bus is driving the bus? Why?
- C. Mr. Ravi purchased tickets of 'XYZ' Airlines to travel from Mumbai to Delhi. Flight was delayed. 'XYZ' Airlines failed to inform Mr. Ravi about change in time of departure. On Account of this, Ravi had to wait for 6-7 hours.
 - i) What is the remedy available to Ravi? Why?
 - ii) Is XYZ Airlines liable? Why?

12

Q.4 Answer in detail (any four)

- a. What are general defences available in an action of Tort?
- b. What is the rationale of strict liability? Explain with reference to Rylands V/S Fletcher.
- c. Discuss different kinds of damages awarded in an action of a Tort?
- d. Discuss 'Damnum sine Injuria' and Injuria sine Damnum' citing relevant case laws.
- e. Explain the three tier system of Consumer Redressal Agencies under Consumer Protection Act, 1986.
- f. Explain in detail the Aims and objects of the consumer Protection Act, 1986.

[वेळ: तीन तास]

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना:- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) आवश्यक तिथे न्यायालयिन निवाडे लिहा.

३)उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

२०

- १) 'अपकृत्य' स्पष्ट करा.
- २) सामंजस्य व समाधान म्हणजे काय?
- ३) न्यायालया व्यतिरीक्त उपाययोजना म्हणजे काय?
- ४) प्रहार म्हणजे काय?
- ५) मालफिझनस् आणि मिसफिझनस् स्पष्ट करा.
- ६) वॉलेन्टी नॉन फिट इंज्युरीया म्हणजे काय?
- ७) सायंटर नियम म्हणजे काय?
- ८) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत 'समुचित प्रयोगशाळा' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- ९) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत 'तक्रारदार' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- १०) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत 'कमतरता' स्पष्ट करा.

प्र.२ टिपा द्या. (कोणत्याही चार)

२०

- १) उपद्रव
- २) ग्राहक
- ३) मध्यवर्ती गरूक संरक्षण समिती
- ४) सहा सुतारांचा निवाडा
- ५) रेस इप्सा लिक्वीटोर
- ६) लिखित बदनामी

प्र.३ सोडवा (कोणतेही दोन)

१२

अ) 'आशा' च्या घराजवळच्या सार्वजनिक रस्त्यावरून जाताना, पहिल्यामजल्यावरून आशाच्या घरातून धांगळत आलेला पिठाचा डबा दिव्याच्या डोक्यावर पडला व तीला इजा झाली.

- १) कोण जबाबदार आहे? का?
- २) सहयोगी निष्काळजीपणा म्हणजे काय?

ब) प्रवासाच्या शेवटी बसचा चालक उपस्थित नसताना, परतीच्या प्रवासासाठी बस चा वाहक 'अ' ह्याने बस वळवण्याच्या प्रयत्नात श्री 'ब' ह्यांना ठोकले.

- १) श्री 'ब' ह्यांना कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे? का?
- २) बस चा चालक बस चालवत असता तर काय परिणाम झाला असता? का?

क) मुंबई ते दिल्ली ह्या प्रवासासाठी श्री रवी ह्यांनी 'एक्स वाय झेड' ह्या हवाई कंपनीचे टिकीट काढले. विमानचे उड्डान उशीरा झाले.

हवाई कंपनीने श्री रवी ह्यांना उशीराच्या वेळेची आगाऊ सुचना न दिल्यामुळे त्यांना ६-७ तास वाट बघत थांबावे लागले.

१) श्री. रवी ह्यांना कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे? का?

२) 'एक्स वाय झेड' हवाई कंपनी जबाबदार आहे का?

प्र.४ सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

- १) अपकृत्यातील बचावाचे मुद्दे सविस्तर सांगा.
- २) कठोर दायित्व म्हणजे काय? रिलॅन्ड वि फ्लेचर च्या दाण्याचा आधारे स्पष्ट करा.
- ३) अपकृत्या अंतर्गत देण्यात येणाऱ्या विविध नुकसान भरपाईचे प्रकार सांगा.
- ४) 'डॅमन्स साईन इनज्युरीया' आणि 'इनज्युरीया साईन डॅमन्स' घ्या संज्ञा न्यायालयिन निवाड्या आधारे स्पष्ट करा.
- ५) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत तक्रार निवारण करण्याची त्रिस्तरीय यंत्रणा सांगा.
- ६) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ चे हेतू व उद्देश्य स्पष्ट करा.

QP Code : 302701

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All the questions are **compulsory**
(2) Figures to right indicate full marks.
(3) Cite relevant Case Laws wherever possible.

1. Answer the following in not more than **two** sentences.

20

- (A) What is meant by Pigeon Hole Theory?
- (B) Explain the term Malice in Law' and Malice in Fact.
- (C) What is "Passing off" under the Law of Torts?
- (D) Define the term 'Innuendo' with reference to the law of Defamation.
- (E) What is conversion? Give one example to support your answer.
- (F) What is nominal damages? Give one point of distinction between nominal and exemplary damages.
- (G) State the pecuniary and territorial jurisdiction of the consumer forums.
- (H) Define the terms 'Goods' and 'Services' as under Consumer protection Act, 1986.
- (I) Define Manufacturer.
- (J) What is the effect of filing frivolous complaint" Under Consumer Protection Act, 1986.

2. Short notes (any four)

20

- (A) Donoghue v/s Stevenson
- (B) Malicious prosecution
- (C) injuria sine damno and damnum sine injuria
- (D) Libel
- (E) Unfair Trade Practice
- (F) Strict Liability

3. Solve (Any 2)

12

- (A) The defendant created artificial takes on his land by damming some natural streams. Once there was an extra ordinary rainfall as a result of which the embankments of the lake gave way and water washed away four bridges belonging to the plaintiff.

- (i) Explain the tort committed by defendant.
- (ii) Explain the defence available to the defendant in the case.

[TURN OVER]

- (B) A metallic wire was found in the food served by the airlines by which the plaintiff's gum was injured.
- (i) Is this deficiency of service? How does it differ from defect?
 - (ii) State the procedure laid down for filing an appeal against the order of District forum.
- (C) There was a contract between airlines and hotel for stay of the Airline crew. A pilot while so staying drowned and died in the swimming pool due to the defective design of the pool.
- (i) Can the pilot's family members claim compensation from the owners of the hotel under contract.
 - (ii) Give two points of distinction between Tort and Contract.

4. Answer in detail (Any four)

48

- (i) Write a note on "Vicarious liability" with reference to contract of service.
- (ii) Discuss the law relating to Remoteness of damage with decided cases.
- (iii) Write a note on Assault, Battery and False Imprisonment.
- (iv) Discuss torts to trespass to property and Trespass ab initio
- (v) Write a note on :
 - (a) Consumer Dispute
 - (b) Aims and objects of Consumer protection Act, 1986
- (vi) Write a note on procedure followed by district forum under Consumer Protection Act, 1986.

[TURN OVER]

LLB sem I

BLB sem V

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Cite relevant case laws wherever required.

Q.1 Attempt the following in not more than two sentences each.

- a) Define 'Tort'.
- b) Define 'Vis major'.
- c) What is false imprisonment?
- d) What is libel and slander?
- e) What is meant by 'Waiver'?
- f) What is meant by Qui facit per alium facit per se'?
- g) What is meant by 'Mandatory' and 'Prohibitory injunction'?
- h) Define the term 'Restrictive Trade Practice' under Consumer Protection Act, 1986.
- i) Define 'Complainant' under Consumer Protection Act, 1986.
- j) State penalty for filing frivolous complaint under Consumer Protection Act, 1986.

(20)

Q.2 Short notes (Any Four)

- a) Defect and Deficiency
- b) Wagon Mound Case
- c) Discharge of Torts
- d) State Consumer Protection Council
- e) Innuendo
- f) Nuisance

(20)

Q.3 Solve (Any Two)

- a) Asha went to Mr. Shyam's house and gave cash to Mr. Shyam, an employee of a bank who was also her husband's friend for depositing it in account. He took the cash but did not give any receipt for the same. Subsequently Shyam, misappropriated the amount. Asha Sues Bank.
 - i) Is bank liable? Why?
 - ii) What is the remedy available to Asha? Why?
- b) Amar was travelling through 'XYZ' Airlines. There was delay in arrival of baggage of Amar. There after baggage was opened by Amar in presence of airline authorities and they were found to be tampered with and jewellery box was missing. Thus he suffered loss.
 - i) What is remedy available to Amar? Why?
 - ii) Is XYZ Airlines liable? Why?

(12)

- c) Ram's and Shyam's dogs were fighting with each other. Shyam was beating them in order to separate them and Ram was looking on. In doing so Shyam accidentally hit Ram in the eye inflicting upon him severe injury.
- i) Is there any remedy available to Ram? Why?
 - ii) Is Shyam liable? Why?

Q.4 Answer in detail (Any Four)

(48)

- a) Discuss in detail essential elements of tort, citing relevant case law.
- b) What is the rationale of strict liability and absolute liability? Cite relevant case law.
- c) Discuss the various consumer forums under the Consumer Protection Act, 1986.
- d) What is meant by 'Consumer'? Explain in detail the aims and object of the Consumer Protection Act, 1986.
- e) What are general defenses available in an action of Tort?
- f) What is meant by Contributory Negligence? Explain the doctrine along with exceptions citing relevant case laws.

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) आवश्यक तिथे न्यायालयीन निवाडे लिहा.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) अपकृत्य ही संज्ञा स्पष्ट करा.
ब) दैवी कृत्य म्हणजे काय?
क) चुकीची कैद म्हणजे काय?
ड) लिखित व मौखिक बदनामी म्हणजे काय?
इ) हक्कांची सोडचिठ्ठी म्हणजे काय?
फ) 'क्वी फॅसिट पर अलिम फॅसिट पर से' म्हणजे काय?
ग) अनिवार्य आदेश व मनाई हुकूम म्हणजे काय?
ह) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार प्रतिबंधित व्यापारी पद्धती ही संज्ञा स्पष्ट करा.
ई) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार तक्रारदार ही संज्ञा स्पष्ट करा.
ज) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत क्षुल्लक / गाभीर्य नसलेली ग्राहक तक्रार केल्यास किती दंड द्यावा लागतो ते सांगा.

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) त्रुटी आणि कमतरता
ब) वॉगनमूड न्यायालयीन निर्णय
क) अपकृत्याची सांगता
ड) राज्यस्तरीय ग्राहक संरक्षण परिषद
इ) इनेनडू (वक्रोक्ती)
फ) उपद्रव

प्र.३ सोडवा. (कोणतेही दोन)

(१२)

अ) खात्यात पैसे जमा करण्यासाठी आशाने श्यामच्या घरी जाऊन श्यामकडे पैसे दिले. श्री श्याम हे बँकचे कर्मचारी तसेच तीच्या नवऱ्याचे मित्र होते. त्यांनी पैसे घेतले परंतु त्याची कोणतीही पावती दिली नाही. श्री श्याम ह्यांनी पैश्याची अफरातफर केली. आशाने बँकेवर दावा दाखल केला.

१. बँक जबाबदार आहे का? का?
२. आशासाठी कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे? का?

ब) 'XYZ' ह्या एअरलाईन्स ने अमर प्रवास करत होता. अमर ची बॅग वाहतुकीतून गायला वेळ लागत होता. म्हणून त्यानंतर त्याने एअरलाईन्सच्या अधिकाऱ्यांसमोर बॅग उधडली. त्यांना ती विस्कटल्यासारखी वाटली व त्यातील दागिन्यांचा डबा गायब होता. त्याचे नुकसान झाले.

१. अमरला कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे? का?
२. 'XYZ' एअरलाईन्स जबाबदार आहे का? का?

क) राम आणि शाम चे कुत्रे भाडेत होते. त्यांना सोडविण्यासाठी शाम त्यांना मारत होता आणि राम बघत होता. असे करताना चूकून शाम ने राम ला मारले गेले. रामच्या डोक्याला दुखापत झाली.

१. रामला कोणती उपाययोजना उपलब्ध आहे का? का?
२. शाम जबाबदार आहे का? का?

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

(४८)

अ) अपकृत्याचे आवश्यक घटक लिहा व न्यायालयीन निर्णयाद्वारे स्पष्ट करा.

ब) सक्तीची जबाबदारी आणि आत्यंतिक दायित्व संदर्भात असलेले बौद्धिक तत्त्व स्पष्ट करा व संबंधित न्यायनिर्णय लिहा.

क) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत असलेले विविध ग्राहक तक्रार निवारण मंचांची सविस्तर माहिती लिहा.

ड) ग्राहक म्हणजे काय? ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ चे हेतू व उद्देश स्पष्ट करा.

इ) नुकसानभरपाईच्या कायद्याअंतर्गत उपलब्ध असलेले बचावाचे मुद्दे विशद करा.

फ) हानीसहाय्यक निष्काळजीपणा म्हणजे काय? संबंधित कायद्याचे तत्त्व स्पष्ट करा आणि निगडीत असलेले अपवाद संबंधित न्यायनिर्णयांच्या आधारे स्पष्ट करा.

07/05/2019

3405 LUB I / 5405 BLS V

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory
 2. Cite relevant case laws wherever possible.

1. Answer the following in not more than two sentences. 20
 - a. What is meant by 'Trespass-ab-initio'?
 - b. Define 'Tort'
 - c. Define the term 'Appropriate Laboratory' under Consumer Protection Act, 1986.
 - d. What are exemplary damages?
 - e. What is meant by 'Waiver'?
 - f. Define the term 'Manufacturer' under Consumer Protection Act, 1986.
 - g. Define the term 'Complaint' under Consumer Protection Act, 1986.
 - h. Explain the terms 'Malfeasance' and 'Misfeasance'.
 - i. What do you mean by 'Malicious Prosecution'?
 - j. What does 'Volenti Non Fit Injuria' mean?

2. Write short Notes (Any Four) 20
 - a. Act of God
 - b. Central Consumer Protection Council
 - c. Re Polemis
 - d. Scienter rule
 - e. Unfair Trade Practices
 - f. Assault and Battery

3. Solve (Any Two) 12
 - a) 'A' a returning officer at a voting booth, wrongfully and maliciously refused to register a duly tendered vote of 'B' who was a qualified voter. The candidate for whom the vote was sought to be tendered by 'B' was however elected and no actual loss was suffered by the rejection. 'B' sues 'A'.
 - i) Is 'A' liable? Why?
 - ii) Will 'B' succeed? Why?

- b) 'X' was a driver of a petrol lorry belonging to his master 'Y'. 'X' while transferring petrol from the lorry to an underground tank, stuck a match to light a cigarette and threw it on the floor and thereby caused fire and explosion which caused damage to the property of 'C'.
- Who is liable? Why?
 - Is there any remedy available to 'C'? Why?
- c) Ajay, five year old boy was admitted to hospital for high fever. Doctor's diagnosis was that he is suffering from typhoid and suggested necessary treatment. Nurse of the hospital injected an injection intravenously without doing necessary tests. Ajay immediately collapsed. Doctor informed the parents that the condition of child has become critical and even if he survived, he would live only in vegetative state.
- Who is liable? Why?
 - What is the remedy available to Ajay and his parents?

4. Attempt (Any Four) essay type questions from the following

48

- Discuss 'Damnum sine Injuria' and 'Injuria sine Damnum' citing relevant case laws.
- Write a note on master and servant relationship as explained under law of Torts.
- Explain the procedure of District Forum under Consumer Protection Act, 1986.
- What is defamation and discuss various defences in a tort of defamation.
- Who is consumer? What are the aims and object of Consumer Protection Act, 1986.
- What is rationale of Strict Liability? Explain with reference to Ryland v. Fletcher.

वेळ : ३ तास

एकूण गुण : १००

Please check whether you have got the right question paper.

- सुचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. योग्य ठिकाणी न्यायालयीन निर्णय लिहिणे.
३. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. प्रत्येकी दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

- अ. 'ट्रेस पास ऑब इनिशो' म्हणजे काय?
ब. 'अपकृत्य' हि संज्ञा स्पष्ट करा.
क. समुचित प्रयोगशाळा म्हणजे काय?
ड. अनुकरणीय नुकसान म्हणजे काय?
ई. हक्क सोडून देणे म्हणजे काय?
फ. ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत 'उत्पादक' हि संज्ञा स्पष्ट करा.
ग. ग्राहक संरक्षण कायदा अंतर्गत 'वक्रार' हि संज्ञा स्पष्ट करा.
ह. 'बेकायदा कृत्य' आणि 'कायदेशीर अधिकाराचा गैरवापर' म्हणजे काय?
इ. दुर्भावनापूर्वक कार्यवाही (मॅलेशीयस प्रोसीक्युशन) म्हणजे काय?
ज. वॉलेन्टी नॉन फिट इज्युरीया' चा अर्थ काय?

२. टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ. देवाची करणी
ब. मध्यवर्ती ग्राहक संरक्षण समिती
क. रे पॉलीमीस
ड. सायटर नियम
ई. अनुचित व्यापारी प्रथा
फ. घाला व प्रहार

३. कोणतेही दोन सोडवा.

- अ. मतदान नोंदणी अधिकारी 'अ' ह्यांनी चुकीच्या पद्धतीने व हेतुपुरःसर, 'ब' जे अधिकृत मतदार होते त्यांचे मत नोंदविण्यास नकार दिला. 'ब' ह्यांना ज्या उमेदवारास मत द्यायचे होते तोच उमेदवार निवडून आल्याने 'ब' चे काही नुकसान झाले नाही. 'ब' ने 'अ' वर दावा केला.
i. 'अ' जबाबदार असेल का? का?
ii. 'ब' ला यश येईल का? का?

- ब. 'य' ह्या मालकाच्या पेट्रोलच्या टँकरवर 'क्ष' हा चालक होता. टँकरमधून पेट्रोल जमिनीखालील टाकीत ओतत असताना 'क्ष' ह्याने धुम्रपान करण्यासाठी आगकाडी पेटविली व संतर जमिनीवर टाकल्यामुळे आगीचा भडका उडाला. त्यामुळे 'स' ह्याच्या मालमत्तेचे नुकसान झाले.
- वरील घटनेस कोण जबाबदार असेल? का?
 - 'स' ला कोणत्या उपाययोजना उपलब्ध आहेत का? का?
- क. ताप आल्यामुळे ५ वर्षांचा अजय ह्यास हॉस्पिटल मध्ये दाखल केले. हिवाताप झाल्याचे निदान करून डॉक्टरांनी उपचार सुचविले. हॉस्पिटलच्या परिचारिकेने आवश्यक ती चाचणी न करता अजयला इंजेक्शन दिले. अजय लगेचच कोसळला. डॉक्टरांनी अजयची तब्येत अतिशय नाजूक असून तो जगल्यास वनस्पतीजन्य आयुष्य जगेल असे सांगितले.
- कोण जबाबदार असेल? का?
 - पालकांस कोणत्या उपाययोजना उपलब्ध आहेत?

४. कोणतेही चार सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ. 'डॅमनम् साईन इंजुरीया' व 'इंजुरीया साईन डॅमनम्' आवश्यक न्यायनिर्णयांसहित वाकप्रचार स्पष्ट करा.
- ब. नुकसान भरपाई कायद्यांतर्गत असलेले मालक व नोकर हे नातेसंबंध विषद करा.
- क. ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ अंतर्गत जिल्हा मंच ची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- ड. बदनामी म्हणजे काय? बदनामीच्या आरोपासाठी नुकसान भरपाई कायद्यांतर्गत असलेले बचावाचे मुद्दे सांगा.
- ई. ग्राहक म्हणजे काय? ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ चे हेतु व उद्देश्य लिहा.
- फ. रिलॅंड वि. फ्लेचर ह्या न्यायनिर्णयाचा आधार घेऊन सक्तीची जबाबदारी हि संज्ञा स्पष्ट करा.

Date :- 12/10/22

Q.P. :- 94846

Paper / Subject Code: 75707 / Tort & Consumer Protection Law

L L B - Sem I

Law of Torts and Consumer Protection Act / अपकृत्य कायदा आणि ग्राहक संरक्षण अधिनियम

1. Tort is a Civil wrong. And it is true that _____ अपकृत्य हे दिवाणी पात्र अपकृत्य आहे. आणि हे खरे आहे की _____
 - a) Every civil wrong is not tort प्रत्येक दिवाणी पात्र उपकृत्य अपकृत्य नाही.
 - b) Every civil wrong is tort प्रत्येक दिवाणी पात्र उपकृत्य अपकृत्य आहे.
 - c) Court will decide whether every civil wrong is tort or not प्रत्येक नागरी चुकीची शिक्षा आहे की नाही हे न्यायालय ठरवेल.
 - d) Tort is an offence also. अत्याचार हा देखील गुन्हा आहे.
2. In which of following tort, motive is not relevant? खालील पैकी कोणत्या अपकृत्यमध्ये, हेतू संबंधित नाही?
 - a) When the act is otherwise unlawful जेव्हा कृती अन्यथा बेकायदेशीर असेल.
 - b) Conspiracy कट.
 - c) Malicious prosecution दुर्भावनापूर्ण खटला.
 - d) Assault प्राणघातक हल्ला.
3. 'Ex turpi causa non oritur actio' means _____, एक्स टूरपी काँझा नॉन ओरीटूर ऐक्टिओ ('Ex turpi causa non oritur actio') म्हणजे _____.
 - a) From an immoral cause also action arises अनैतिक कारणातूनही कृती निर्माण होते.
 - b) From an immoral cause no action arises अनैतिक कारणामुळे कोणतीही कृती उद्भवत नाही.
 - c) From any act cause of action arises कोणत्याही कृतीतून कृतीचे कारण उद्भवते.
 - d) Cause of action is to be decided by the court कारवाईचे कारण न्यायालयाने ठरवावे.
4. Protection of judicial privilege applies _____, न्यायिक विशेषाधिकाराचे संरक्षण _____ लागू होते.
 - a) Only to judicial proceedings केवळ न्यायालयीन कार्यवाहीसाठी.
 - b) All actions of judges न्यायाधीशांच्या सर्व कृती.
 - c) To administrative proceedings or ministerial proceedings conducted by courts न्यायालयांद्वारे चालवल्या जाणाऱ्या प्रशासकीय कार्यवाही किंवा मंत्रीस्तरीय कार्यवाही.
 - d) To judicial proceedings as well as to administrative proceedings or ministerial proceedings न्यायालयीन कार्यवाही तसेच प्रशासकीय कार्यवाही किंवा मंत्री कार्यवाही.

5. In vicarious liability the nature of liability of master and servant is _____. विचित्र उत्तरदायित्वामध्ये मालक आणि सेवक यांच्या दायित्वाचे स्वरूप _____ आहे.
- Joint liability संयुक्त दायित्व.
 - Several liability अनेक दायित्वे.
 - Joint and several liability संयुक्त आणि अनेक दायित्वे.
 - To be decided by the court न्यायालयाने निर्णय घेतला जाईल.
6. Every repetition of a defamatory statement gives fresh cause of action. This statement is _____. बदनामीकारक विधानाची प्रत्येक पुनरावृत्ती कारवाईचे नवीन कारण देते. हे विधान _____ आहे.
- False खोटे
 - True खरे
 - It depends upon the manner of repetition ते पुनरावृत्तीच्या पद्धतीवर अवलंबून असते.
 - True only in case of libel. केवळ मानहानीच्या बाबतीतच खरे.
7. When the damages awarded are in excess of the material loss suffered by the plaintiff with a view to prevent similar behaviours in future, such damages are called as _____. भविष्यात अशीच वर्तणूक टाळण्यासाठी वादीला झालेल्या भौतिक हानीपेक्षा जेव्हा नुकसान भरपाई दिली जाते, तेव्हा अशा नुकसानीला _____ असे म्हणतात.
- Compensatory damages नुकसान भरपाई.
 - Aggravated damages वाढलेले नुकसान.
 - Contemptuous damages तिरस्करणीय नुकसान.
 - Exemplary, punitive or vindictive damages अनुकरणीय, दंडात्मक किंवा प्रतिशोधात्मक नुकसान.
8. 'Action personalis moritur cum persona' means एक्शन पर्सोनालीस मॉरीटूर कम पर्सोना ('Action personalis moritur cum persona') म्हणजे
- A personal cause of action dies with the person वैयक्तिक कारणामुळे व्यक्तीचा मृत्यू होतो.
 - A personal cause of action does not die with the person कृतीचे वैयक्तिक कारण व्यक्तीसह मरत नाही.
 - Death of both the parties will terminate the suit दोन्ही पक्षांच्या मृत्यूमुळे खटला संपुष्टात येईल.
 - Personal right always survive वैयक्तिक अधिकार नेहमीच टिकून राहतात.

9. If the interference with the possession is not direct but consequential, the wrong may be _____. ताब्यामध्ये हस्तक्षेप थेट नसून परिणामकारक असल्यास, चूक _____ असू शकते.

- Trespass अतिक्रमण.
- Nuisance उपद्रव.
- Conversion रूपांतरण.
- No wrong चूक नाही.

10. Conspiracy is _____ कट _____ आहे

- Not tort अपकृत्य नाही.
- Crime गुन्हा.
- Both tort and crime अत्याचार आणि गुन्हा दोन्ही.
- Serious offence गंभीर गुन्हा.

11. The purpose of tort of _____ is to protect goodwill. _____ च्या अपकृत्याचा उद्देश सद्भावना संरक्षित करणे आहे.

- Passing off 'पासिंग ऑफ'
- Defamation बदनामी.
- Abuse of legal procedure कायदेशीर प्रक्रियेचा गैरवापर.
- Contributory negligence योगदानात्मक निष्काळजीपणा.

12. Some military jawans found some firewood lying by the river side. They thought that the wood being unmarked, probably belonged to the government and they had every right to take away the same as they were the military jawans of government. They took the firewood and used for camp fire. The real owner of that firewood filed the suit for compensation. काही लष्करी जवानांना नदीकाठी काही सरपण पडलेले आढळले. त्यांना असे वाटले की जे लाकूड चिन्हांकित नाही, ते बहुधा सरकारचे आहे आणि ते सरकारचे लष्करी जवान असल्याने ते काढून घेण्याचा त्यांना पूर्ण अधिकार आहे. त्यांनी सरपण घेतले आणि कॅम्प फायरसाठी वापरले. त्या लाकडाच्या खऱ्या मालकाने नुकसान भरपाईसाठी दावा दाखल केला.

- The government would not liable to pay compensation as it is a part of sovereign function नुकसान भरपाई देण्यास सरकार जबाबदार नाही कारण ते सार्वभौम कार्याचा एक भाग आहे.

- b) The government would be liable to pay compensation नुकसान भरपाई देण्यास सरकार जबाबदार असेल.
- c) Liability depends upon the value of firewood लाकडाच्या किमतीवर दायित्व अवलंबून असते.
- d) The government would not liable to pay compensation because the firewood were lying in public place in no once possession नुकसान भरपाई देण्यास सरकार जबाबदार नाही कारण सरपण सार्वजनिक ठिकाणी एकदाही ताब्यात नसताना पडले होते.

13. Trover is also known as _____ ट्रोवरला _____ म्हणून देखील ओळखले जाते.

- a) Detinue नियुक्त करणे.
- b) Trespass अतिक्रमण.
- c) Nuisance उपद्रव.
- d) Conversion रूपांतरण.

14. _____ is not a consumer right under the Consumer Protection Act.
_____ हा ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत ग्राहक हक्क नाही.

- a) Right to be protected संरक्षित करण्याचा अधिकार
- b) Right to be informed about the quality, quantity, potency, purity, standard and price of goods or services वस्तू किंवा सेवांची गुणवत्ता, प्रमाण, सामर्थ्य, शुद्धता, मानक आणि किंमत याबद्दल माहिती मिळण्याचा अधिकार
- c) Right to be assured access to a variety of goods, products or service विविध प्रकारच्या वस्तू, उत्पादने किंवा सेवेवर खात्रीपूर्वक प्रवेश मिळवण्याचा अधिकार
- d) Right to qualitative goods and services गुणात्मक वस्तू आणि सेवांचा अधिकार

15. For strict liability _____ is not a defence. कठोर उत्तरदायित्वासाठी _____ हा बचाव नाही.

- a) Act of god देवाची कृती.
- b) Plaintiff's own default फिर्यादीचे स्वतःचे डिफॉल्ट.
- c) Statutory authority वैधानिक प्राधिकरण.
- d) Inevitable accident अपरिहार्य अपघात.

16. _____ is a defence. _____ हे एक संरक्षण आहे.

- Contributory negligence योगदानात्मक निष्काळजीपणा.
- Composite negligence संमिश्र निष्काळजीपणा.
- Joint tort feasons संयुक्त अपकृत्य फेझन्स.
- Contributory negligence of children मुलांचे योगदानात्मक दुर्लक्ष.

17. In the tort of abuse of legal procedure, the prosecution commences _____ कायदेशीर प्रक्रियेचा गैरवापर करताना, खटला सुरू होतो _____.

- When the FIR is lodged with the police जेव्हा पोलीसात एफआयआर दाखल केला जातो.
- When a person has been summoned to answer जेव्हा एखाद्या व्यक्तीला उत्तर देण्यासाठी बोलावले जाते.
- When the judgment is passed जेव्हा निर्णय दिला जातो.
- When the person has produced false evidences in the court जेव्हा त्या व्यक्तीने न्यायालयात खोटे पुरावे सादर केले.

18. Trespass is interference with _____ अतिक्रमण म्हणजे _____ मध्ये हस्तक्षेप:

- A person's ownership of land एखाद्या व्यक्तीची जमिनीची मालकी.
- A person's use or enjoyment of land एखाद्या व्यक्तीचा जमिनीचा वापर किंवा उपभोग.
- A person's possession of land एखाद्या व्यक्तीचा जमिनीचा ताबा.
- A person's possession of land as well as use or enjoyment of land एखाद्या व्यक्तीचा जमिनीचा ताबा तसेच जमिनीचा वापर किंवा उपभोग.

19. How many rights of consumers are protected under the Consumer Protection Act? ग्राहक संरक्षण कायद्यातर्गत ग्राहकांचे किती हक्क सुरक्षित आहेत?

- 6 सहा
- 7 सात
- 5 पाच
- 8 आठ

20. Under the Consumer Protection Act, the period of Limitation period is _____.

ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत, मर्यादा कालावधीचा कालावधी _____ आहे.

- Three years from the date on which the cause of action has arisen. कारवाईचे कारण उद्भवल्याच्या तारखेपासून तीन वर्षे.
- Two years from the date on which the first notice was given ज्या तारखेला पहिली नोटीस दिली होती त्या तारखेपासून दोन वर्षे.
- Two years from the date on which the cause of action has arisen. कारवाईचे कारण उद्भवल्याच्या तारखेपासून दोन वर्षे.
- Three years from the date on which the first notice was given ज्या तारखेला पहिली नोटीस दिली होती त्या तारखेपासून तीन वर्षे.

...***...

Descriptive questions: वर्णनात्मक प्रश्न:

१. Write the limitations on the scope of doctrine of 'volenti non fit injuria'. 'व्होलेंटी नॉन-फिट इन्जुरीया' ('volenti non fit injuria') या सिद्धांताच्या व्याप्तीवरील मर्यादा लिहा.
२. Write any five general defences available in tort. अपकृत्यमध्ये उपलब्ध असलेले कोणतेही पाच सामान्य संरक्षण लिहा.
३. Ram was the owner of a car. Shyam, his younger brother once took the car without Ram's knowledge or permission. An accident took place due to negligence of Shyam. Explain who will be liable and why? Which principle of law of tort is involved in this situation. राम एका कारचा मालक होता. एकदा त्याचा धाकटा भाऊ श्यामने रामच्या माहितीशिवाय किंवा परवानगीशिवाय गाडी घेतली. श्यामच्या निष्काळजीपणामुळे अपघात झाला. कोण जबाबदार असेल आणि का समजावून सांगा? या परिस्थितीत अत्याचार कायद्याचे कोणते तत्व सामील आहे.
४. Explain the circumstances under which an employer can also be held liable for the tortious acts done by independent contractor. स्वतंत्र कंत्राटदाराने केलेल्या घृणास्पद कृत्यांसाठी नियोक्त्याला कोणत्या परिस्थितीत जबाबदार धरले जाऊ शकते हे स्पष्ट करा.
५. Explain the application of maxim 'king can do no wrong' in India. भारतात 'राजा काहीही चूक करू शकत नाही' या शब्दाचा वापर स्पष्ट करा.
६. Write two distinctions between libel and slander. Also explain the circumstances under which slander is actionable per. बदनामी आणि निंदा यातील दोन भेद लिहा. प्रति निंदा कोणत्या परिस्थितीत कारवाई करण्यायोग्य आहे हे देखील स्पष्ट करा.
७. Ravi sent a defamatory letter written in Marathi to Pappu. Pappu did not know Marathi and therefore the same was read over to him by Santosh. Explain with reasons that whether Ravi is liable for defamation or not. रवीने पप्पूला मराठीत लिहिलेले बदनामीकारक पत्र पाठवले. पप्पूला मराठी येत नाही म्हणून संतोषने ते त्याला वाचून दाखवले. रवी बदनामीला जबाबदार आहे की नाही हे कारणांसह स्पष्ट करा.
८. Write on Jurisdiction of National Commission Under the Consumer Protection Act. ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत राष्ट्रीय आयोगाच्या अधिकारक्षेत्रावर लिहा.
९. Explain the procedure on admission of complaint before the District Commission. जिल्हा आयोगासमोर तक्रार दाखल करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
१०. Explain the difference between strict liability and absolute liability. कठोर उत्तरदायित्व आणि संपूर्ण दायित्व यातील फरक स्पष्ट करा.

21/11/22

QP: 10010868

Time: 2 Hrs

[Marks: 60]

- Q.1 Answer in two sentences (Any Six). (12)
- What does *Actio Personalis Mortis Cum Persona* mean?
 - What is meant by Assault?
 - What is Public Nuisance?
 - Explain the terms 'Perpetual Injunction' and 'Prohibitory Injunction'.
 - What is meant by Trespass ab initio?
 - Define Torts as per Salmond.
 - What is Contributory Negligence?
 - Explain the term 'Spurious Goods' under Consumer Protection Act.
 - Explain the term 'Defect' under Consumer Protection Act.
 - Explain 'Consumer Rights' as per Consumer Protection Act.
- Q.2 Write short notes on any two of the following. (12)
- Damnum Sine Injuria and injuria sine damnum
 - Various mode of extinguishment of tortious liability
 - Wagon Mound Case in detail
 - Explain the definition and scope of Restrictive Trade Practice. How it is different from unfair means practice?
- Q.3 Solve (any two). (12)
- Mr. Bhaveen, a sugar mill owner was using water for over 60 years from a stream which was chiefly supplied by the percolating underground water. Kalpesh dug a well on his land deep enough to stop the larger volume of water going to Bhaveen's stream.
 - Is any tort can be alleged? Explain with reason which principle of law of tort is involved in the given situation?
 - Suggest Bhaveen about action and remedy under law of torts.
 - Distinguish the following two incidents and point out regarding wrong, if any which has been committed in these incidents. Distinguish in the context of the nature and composition of these wrongs:
 - The Municipality permitted a political party to hold a meeting in a public park blocking a busy road. A, wanted to go to B's house crossing the road but was not allowed. There was no other way to go to B's house.
 - A customer was suspected of having committed a theft in the department store by the staff. The customer was detained by the Manager for 2 days in a store room.

21/11/22

QP: 10010868

- c) Branches of trees grown on B's land overhang on the side of A, his neighbour. A, repeatedly requests B to cut off these overhanging branches so that A can enjoy the sunlight. B, does not pay heed to these requests. A, goes on to the side of B and cuts off those branches.
- Examine the tortious liability of A?
 - Is there any remedy available to the B? Comment.
- d) A car driver in the course of his employment leaves the ignition keys in the car and leaves the car on a crowded road. During his absence, a trespasser gets into the car and drives it causing an accident resulting in injuries to the plaintiff. The plaintiff sues the car owner in tort.
- Will Plaintiff succeed? Why?
 - Is the Owner liable? Why?

Q.4 Answer any two of the following.

- Discuss the rule of strict liability with the help of relevant case law. Is there any difference between strict liability and absolute liability? (24)
- Enumerate and examine any six general defences to an action in torts with relevant case laws.
- What is meant by innuendo? What are the facts, the plaintiff must prove or establish in order to sustain a plea of innuendo? Explain with relevant case laws.
- Discuss in detail the meaning of 'complaint' and 'unfair trade practice' under the Consumer Protection Act. Are these definitions satisfactory and in consonance with the spirit of this Act? Elucidate.

QP: 10010868

वेळ : २ तास

गुण : ६०

- प्र. १ दोन वाक्यात उत्तर द्या (कोणत्याही सहा). (१२)
- अ) 'अॅक्टिओ पर्सनलिस मोर्टिस कम पर्सोना' चा अर्थ काय?
ब) घाला म्हणजे काय?
क) सार्वजनिक उपद्रव म्हणजे काय?
ड) 'शाश्वत आदेश' आणि 'प्रतिबंधात्मक आदेश' या संज्ञा स्पष्ट करा.
इ) प्रथमदर्शी अतिक्रमण म्हणजे काय?
फ) सालमंड नुसार टॉर्ट्सची व्याख्या करा?
ग) अंशदायी निष्काळजीपणा म्हणजे काय?
ह) ग्राहक संरक्षण कायदा, अंतर्गत 'बनावट वस्तू' या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
य) ग्राहक संरक्षण कायदा अंतर्गत 'दोष' या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
ज) ग्राहक संरक्षण कायदा, नुसार 'ग्राहक हक्क' स्पष्ट करा.

- प्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर लहान टिपा लिहा (१२)
- अ) डॅमनम साइन इंजुरिया आणि इंजुरिया साइन डॅमनम
ब) टॉर्ट्सची उत्तरदायित्व विझविण्याचे विविध प्रकार
क) वॅगन माउंड केस
ड) प्रतिबंधात्मक व्यापार सरावाची व्याख्या आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. हे अन्यायकारक साधन पद्धतीपेक्षा वेगळे कसे आहे?

- प्र. ३ सोडवा (कोणतेही दोन) (१२)
- अ. श्री भावेन, साखर गिरणीचे मालक ६० वर्षांहून अधिक काळ पाण्याचा वापर करत होते, ज्याला मुख्यतः भूगर्भातील पाण्याने पुरवठा केला जात होता. भावेनच्या ओढ्याला जाणाऱ्या पाण्याचा मोठा प्रवाह थांबवण्यासाठी कल्पेशने त्याच्या जमिनीवर खोलवर विहीर खोदली
- i. कोणत्या प्रकारच्या टॉर्ट्सचा आरोप येथे केला जाऊ शकतो? दिलेल्या परिस्थितीमध्ये अत्याचाराच्या कायद्याचे कोणते तत्व समाविष्ट आहे ते कारणासह स्पष्ट करा?
ii. भावेन यांना टॉर्ट्सचा कायद्यांतर्गत कारवाई आणि उपाय सुचवा.
- ब. खालील दोन घटनांमध्ये फरक करा आणि या घटनांमध्ये जे काही घडले असेल ते चुकीचे असल्यास ते दाखवा या चुकीच्या स्वरूपाच्या आणि रचनांच्या संदर्भात फरक करा.
- i. गजबजलेला रस्ता अडवून सार्वजनिक उद्यानात एका राजकीय पक्षाला सभा घेण्यास पालिकेने परवानगी दिली. अ ला रस्ता ओलांडून ब च्या घरी जायचे होते पण त्याला परवानगी दिली नाही. ब च्या घरी जाण्यासाठी दुसरा कोणताही मार्ग नव्हता.
ii. एका ग्राहकाने डिपार्टमेंटल स्टोअरमध्ये चोरी केल्याचा संशय कर्मचाऱ्यांना आला म्हणून त्या ग्राहकाला व्यवस्थापकाने दोन दिवस स्टोअर रूममध्ये डांबून ठेवले होते

21/11/22

QP: 10010868

- क. ब च्या जमिनीवर उगवलेल्या झाडांच्या फांद्या अ च्या शेजारी ओव्हरहॅंग आहेत .अ, वारंवार ब ला या फांद्या कापून टाकण्याची विनंती करतो जेणेकरून अ सूर्यप्रकाशाचा आनंद घेऊ शकेल .ब, या विनंत्यांकडे लक्ष देत नाही .अ, ब च्या बाजूने जातो आणि त्या फांद्या तोडतो
- i. अ च्या कठोर दायित्वाचे परीक्षण करा?
- ii. ब ला काही उपाय उपलब्ध आहे का? चर्चा करा
- ड. एक कार चालक त्याच्या नोकरीच्या दरम्यान कारमधील इग्निशन चावी सोडतो आणि गाडी गर्दीच्या रस्त्यावर सोडतो. त्याच्या अनुपस्थितीत एक अतिक्रमण करणाऱा कारमध्ये येतो आणि ती चालवतो आणि अपघात होऊन फिर्यादीला दुखापत होते. फिर्यादीने कार मालकावर खटला भरला.
- i. फिर्यादी यशस्वी होईल का? का?
- ii. मालक जबाबदार आहे का? का?

प्र. ४

खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.

(२४)

- अ) संबंधित केस कायद्याच्या मदतीने कठोर उत्तर दायित्वाच्या नियमावर चर्चा करा. कठोर उत्तर दायित्व आणि परिपूर्ण दायित्व यामध्ये काही फरक आहे का?
- ब) संबंधित केस कायद्यांसह टॉर्ट्स मधील कारवाईसाठी कोणत्याही सहा सामान्य संरक्षणाची गणना करा आणि त्यांचे परीक्षण करा
- क) इन्यूनडो म्हणजे काय? तथ्य काय आहेत, आरोपाची याचिका टिकवून ठेवण्यासाठी फिर्यादीने सिद्ध करणे किंवा स्थापित करणे आवश्यक आहे? संबंधित केस कायद्यांसह स्पष्ट करा
- ड) ग्राहक संरक्षण कायदा, अंतर्गत 'तक्रार' आणि 'अनुचित व्यापार प्रथा' च्या अर्थाची तपशीलवार चर्चा करा. या व्याख्या समाधान कारक आणि या कायद्यांच्या भावनेशी सुसंगत आहेत का? स्पष्ट करा

31/3/23

FYLLB Sem - I (75-25 marks)

Paper / Subject Code: 75710 / Law of Torts, Motor Accident Claims & Consumer Protection

Time: 2.30 hrs

Marks: 75

Q. No.1: Answer in two sentence. (Any six)

(12 Marks)

1. How tort is distinct from breach of contract?
2. Explain the maxim '*Volenti non fit injuria*'.
3. What is meant by assault?
4. What is meant by joint tort Feasors?
5. What is meant by nervous shock?
6. State the exceptions to principle of strict liability.
7. Define the consumer.
8. What is meant by liability without fault?

Q. No.2: Write short notes on any two.

(12 Marks)

1. *Ubi Jus Ibi remedium*
2. Kind of nuisance
3. Principle of absolute liability
4. Deficient service

Q.No.3: Answer any two situational based questions.

(12 Marks)

1. A new restaurant opened in the Motinagar near by the old restaurant. Due to this old restaurant lost its 50% consumers and so as 50% revenue. Since it was very heavy loss to old restaurant, it filed a civil suit for damages against new restaurant.
 - a. Whether old restaurant can succeed in suit for damages against the new restaurant?
 - b. Explain the principle involved in this situation.
2. The Plaintiff Ms. Anita filed a civil suit for damages against the hospital where she was operated for stone removal surgery from her gall bladder. But she continued to feel pain. After few days it was detected that a gauge was left in her abdomen by the surgeon operated her.
 - a. Whether Ms. Anita would succeed in suit for damages against hospital? Why?
 - b. Explain the principle involved in this case.
3. A seven year old student was asked to remain in school after school hour for non-payment of school fee. However, the student was not told this fact. But this fact was informed to his parent. A student was not aware that his freedom was restricted by the School.
 - a. What kind of tort is committed by the school? Explain.
 - b. Whether it is necessary that person must know that his freedom is restricted? Explain.
4. Mrs. D went to a cafe and got bottle of ginger beer. The ginger beer contained a decomposed snail. Mrs. D suffered from personal injury due to consumption therefore she proceeded claim compensation from the manufacturer.
 - a. Identify the case and the principle involved.
 - b. Explain the principle involved.

Q.No.4: Answer any three question in detail

(39 Marks)

1. Discuss the aims and objects of the Consumer Protection Act, 2019.
2. Explain the general defences in torts.
3. Explain the essential elements of defamation. State the defences in defamation.
4. Discuss in detail the different judicial and extra-judicial remedies.
5. Explain negligence as tort. Discuss the professional negligence.

22833

Page 1 of 3

D11AFF778E66A97851996E7841E8160D

प्रश्न क्र. १: कोणत्याही सहा प्रश्नाची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा.

(१२ गुण)

१. अपकृत्य हे कशाप्रकारे कराराच्या भंगाशी विसंगत आहे?
२. 'व्हॉलेंट्री नॉन फिट इन्जुरीया' हे तत्व स्पष्ट करा.
३. हल्ला (असॉल्ट) म्हणजे काय?
४. जॉईंट टॉर्ट फिझर म्हणजे काय?
५. मानसिक धक्का स्पष्ट करा.
६. कठोर दायित्व (strict liability) यास असलेले अपवाद स्पष्ट करा.
७. 'ग्राहक' याची व्याख्या सांगा.
८. दोषाशिवाय दायित्व (liability without fault) स्पष्ट करा.

प्रश्न क्र. २: कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टीप लिहा

(१२ गुण)

१. उबी जस ईबी रेमेडीअम
२. उपद्रवाचे प्रकार
३. संपूर्ण दायित्व
४. दोषयुक्त सेवा

प्रश्न क्र. ३: कोणत्याही दोन परिस्थितीजन्य प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१२ गुण)

१. मोतीनगर मध्ये एका जुन्या रेस्टॉरंटजवळ एक नवीन रेस्टॉरंट सुरु करण्यात आले. त्यामुळे जुन्या रेस्टॉरंट चे ५०% ग्राहक आणि ५०% नफा कमी झाला. या कारणास्तव जुन्या रेस्टॉरंट ने नवीन रेस्टॉरंट विरोधात दिवाणी दावा दाखल करून नुकसान भरपाईची मागणी केली आहे.

अ. जुन्या रेस्टॉरंट ने दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यामध्ये त्यांना नुकसान भरपाई मिळेल का? का?

ब. या परिस्थितीमध्ये समाविष्ट असलेले तत्व स्पष्ट करा.

२. वादी कु. अनिता यांनी तिच्या पित्त मूत्राशयातून मुतखडा काढण्याची शस्त्रक्रिया केलेल्या रुग्णालयाविरुद्ध नुकसान भरपाईसाठी दिवाणी दावा दाखल केला. कारण शस्त्रक्रिया केल्यानंतर देखील तिला सतत वेदना होत राहिल्या. काही दिवसांनंतर असे आढळून आले की तिच्या ओटीपोटात एक गेज शिल्लक आहे.

अ. कु. अनिता हॉस्पिटलविरोधात दाखल केलेल्या नुकसानभरपाईच्या दाव्यात यशस्वी होईल का? का?

ब. या प्रकरणात समाविष्ट असलेले तत्व स्पष्ट करा.

३. शाळेची फी न भरल्याबद्दल सात वर्षांच्या विद्यार्थ्याला शाळेच्या वेळेनंतर देखील शाळेत राहण्यास सांगण्यात आले. मात्र, त्यास का थांबविले आहे हि वस्तुस्थिती विद्यार्थ्याला सांगण्यात आलेली नव्हती. मात्र ही वस्तुस्थिती त्याच्या पालकांना कळवण्यात आली. विद्यार्थ्याला हे माहित नव्हते की त्याचे स्वातंत्र्य शाळेने प्रतिबंधित केले आहे.

अ. शाळेकडून कोणत्या प्रकारचे अपकृत्य झालेले आहे? स्पष्ट करा.

ब. एखाद्या व्यक्तीचे स्वातंत्र्य प्रतिबंधित केले आहे हे त्या व्यक्तीला माहित असणे आवश्यक आहे का? स्पष्ट करा.

४. श्रीमती 'ड' एका कॅफेमध्ये गेली आणि तिने जिंजर बिअर मागितली, त्या बिअरमध्ये पालीचे तुकडे आढळले. श्रीमती 'ड' याना त्यामुळे शारीरिक इजा झाली. उत्पादकांविरुद्धात श्रीमती 'ड' यांनी नुकसान भरपाईचा दावा दाखल केला आहे.

अ. केसचे नाव आणि यामध्ये असलेले तत्व ओळखा.

ब. यामध्ये संबंधित असलेले तत्वाची चर्चा करा.

प्रश्न क्र.४: कोणत्याही तीनची सविस्तर उत्तरे लिहा

(३९ गुण)

१. ग्राहक संरक्षण अधिनियम २०१९ ची उद्दिष्टे आणि हेतू स्पष्ट करा.
२. अपकृत्यासंबंधी असलेले सर्व साधारण बचावाची चर्चा करा.
३. अब्रू नुकसानसंबंधीचे आवश्यक घटक स्पष्ट करा. अब्रू नुकसानसंबंधी असलेले बचावाची चर्चा करा.
४. विविध न्यायिक व अन्यायिक उपायाची सविस्तर चर्चा करा.
५. निष्काळजीपणा या अपकृत्याची चर्चा करा. व्यावसायिक निष्काळजी स्पष्ट करा.
